

Meahcci - A Sámi home for practice in the city

A study on using values to design for the unfamiliar

Een kudde rendieren wordt gevoerd. De leefwijze van de Sami staat onder druk door klimaatverandering en mijnbouw.

INHEEMSE BEVOLKING

Sami belaagd door rechts, klimaat en mijnbouw

Na jaren van gedwongen assimilatie beleven de Sami een culturele revival. Maar in de ogen van sommigen hindert het van oorsprong nomadische volk de economische 'vooruitgang'. Het negatieve sentiment komt een enkele keer gewelddadig tot uitbarsting.

Door **Janneke Juffermans** Fotografie **Kasia Strek/Panos Pictures**

JOKKMOKK

De witte kerk in het Zweedse Jokkmokk, net voorbij de poolcirkel, zit afgeladen vol. Een van 's lands beroemdste Sami zangers, Simon Issat Marainen, heeft net zijn eerste jolk laten horen, een lied van de Sami, de grootste en enige erkende inheemse groep in Zweden. Marainen begroet iedereen in het Sami en in het Zweeds. „Zo'n grote optocht had ik niet verwacht”, zegt hij.

Buiten wordt de jaarlijkse Samimarkt gehouden, waarvan de oorsprong ruim

vier eeuwen teruggaat. Een groep Fransen stapte uit een busje. „We willen ons onderdompelen in de Samicultuur”, zeggen ze. „En het noorderlicht zien.”

De Duitse Hannah Gelger (38) verklaart de interesse voor de markt als volgt: „Mensen zoeken hier iets anders, buiten het op economische groei gerichte leven, waarvan ze voelen dat het hen uiteindelijk niet gelukkig maakt. Ze denken dat te vinden in de Samicultuur.”

Zelf ontvluchtte ze Duitsland tijdens de coronaperiode om zich in Zweden te vestigen. Ze is op de markt om te kijken of ze er volgend jaar haar zelfgemaakte truien kan verkopen. Niet rendabel, is haar conclusie. De huur van een kraampje en het verblijf zijn te duur in verhouding tot wat ze derkt te gaan verdienen.

Rendiergewei

De interesse voor de cultuur van de van oorsprong nomadische Sami groeit in Zweden. Het kinderprogramma voor jol (geest), een soort Sinterklaasjournaal, draaide dit jaar om hun cultuur. De markt in Jokkmokk trekt mensen vanuit de hele wereld. Ondanks de vermeende hang van toeristen naar een andere manier van leven, is de commercie hier springleidend. Er zijn kraampjes met rendierhuiden, Sami kleding en sieraden, kandelaars en kroonluchters van rendiergewei, en voor wie wat dieper in de buidel wil tasten helikoptervluchten over kuddes rendieren en sleetochten met sneeuwhonden. Er is elke dag een optocht met rendieren.

Op de markt zelf lopen behalve toeristen en Zweden, opvallend veel jongeren in traditionele kleding. 's Avonds, als veel toeristen zijn vertrokken, gaan veel van hen los op hedendaagse popmuziek.

Hoewel de Samicultuur hier gevierd en erkend wordt, staat die ook enorm onder druk. Alleen al door klimaatverandering,

Nomadische Samicultuur

waardoor rendieren hun belangrijkste voedselbron, korstmossen, steeds moeilijker kunnen vinden. Een vrouw die rendierhuiden heeft uitgesteld, schudt haar hoofd. „Het is 6 graden vandaag, het hoort flink te vriesen. Normaliter is het tussen -20 en -30 graden.”

Keith Larson, de Amerikaanse directeur van het Arctic Centre in Umeå, houdt in het iets verderop gelegen Samimuseum een lezing over het leven in het hele noorden. „De poolcirkel is een geleefde plek. Je denkt dat je in de wildernis bent, maar in feite leven er al jaren mensen met deze natuur samen.”

Grondstoffen

In 2023 werd in het leefgebied van de Sami een grote vondst gedaan aan aardmetalen die belangrijk zijn bij de bouw van onder meer zonnepanelen en elektrische auto's. Goed nieuws dus voor de energietransitie in het land. Maar voor de Sami zijn er vooral nadelen. Met de mensen die de grondstoffen delven, komt ook de behoefte aan warmte en gemak. Dat gaat ten koste van de natuur - en uiteindelijk

Eiv Eriksson studeert bosbouw omdat ze zich wil wapenen in de strijd tegen boskap in Sami-gebied.

De rendieren zijn een populaire toeristische attractie, net als het noorderlicht.

Doodgedren rendieren. Ze volgen de sporen van sneeuwvoertuigen en komen zo op de weg terecht.

Rendiergewei en andere objecten die verwijzen naar de nomadische oorsprong van de Sami.

ook van de Samicultuur.

De strijd tegen het mijnen en de bescherming van land zijn echter niet de enige zorg voor de Sami. Hoewel de interesse voor hun cultuur in Zweden toeneemt, zijn ze niet altijd even populair. Dexter Krokstedt (22) bemant met collega's een warm en overdekt kraampje van de ultrarechtsse nationalistische Sverigedemocraten. Ze delen koekjes en afgekoeld olandvlees uit. Het is het enige standje van een politieke partij op de markt. Volgens Krokstedt verbodt het Zweedse 'allmansrecht', dat bepaalt dat elke Zweed vrijwel ongehinderd mag genieten van de natuur, zich slecht „met de behoefte van de Sami aan grondrechten”.

Ook collega Joas Funck (23) vindt dat de Sami te veel invloed hebben. Hij zegt tot de Kwäner te behoren, een andere inheemse groep, die echter niet als zodanig erkend wordt in Europa. „De Sami hebben rendieren en hoe meer rendieren, hoe meer zeggenschap. Ze bepalen alles in ons dorp.”

Het negatieve sentiment komt soms gewelddadig tot uitbarsting. Onlangs werden drie rendieren dood gevonden, volgens de Sami een wraakactie omdat ze hadden geprotesteerd tegen een autorail die dwars door het graasgebied van hun beesten gaat.

De cultuur, taal en levenswijze van de Sami zijn in het verleden verboden geweest. Tot in de jaren zeventig werd er zelfs een assimilatiepolitiek tegen ze gevoerd. In 2020 kwam er, naar Canadees model, een waarheidscommissie om het collectieve trauma te helpen verwerken. Inmiddels zijn er 270 getuigenissen verzameld, later dit jaar komt de commissie met een rapport.

„Hopelijk komt beter in beeld hoe paternalistisch en misleidend ons overheidsbeleid is geweest richting de Sami,

en hoe moeilijk het nog steeds voor ze is”, zegt Günlog Fur, één van de commissieleden en professor aan de Linnaeus universiteit. „Zweden leeft nog steeds niet naar de Girjas (een juridische uitspraak uit 2021) waarbij de Sami het recht van vissen en jagen werd toegewezen, en ook niet naar de VN-verklaring van inheemse volkeren, terwijl het die verklaring wel ondertekend heeft.”

Moe en gestrest

De 270 getuigenissen gaan over trauma, schaamte, verlies, onderlinge verdeeldheid, maar ook over verbinding met het land, elkaar en de Samicultuur. Marja Kristin Skum, die veel van de interviews deed, oogt vermoeid. „Dat mensen hun verhaal kwijt kunnen, is een helingsproces in zichzelf”, zegt ze. „Maar veel Sami zijn ontzettend moe en gestrest. Als we het land verliezen, verliezen we onze cultuur. Zo simpel is het. Veel van ons maken zich zorgen over de toekomst voor onze kinderen. Zijn we de laatste generatie?”

Niet als het aan Johannes Rimpi ligt. Hij is van het Samiparlement, dat de inheemse groep vertegenwoordigt maar geen wetgevende macht heeft. Rimpi ziet hoe steeds meer Sami zich na jaren van assimilatie proberen te hervinden, hij spreekt van „Sami-awakening”. Om als Sami te worden aangemerkt, moet je over voorouders beschikken die in het door het parlement bijgehouden bevolkingsregister terug te vinden zijn. „Onze groep wordt steeds groter”, zegt Rimpi.

Volgens hem zijn ook andere inheemse groepen die zich bedreigd voelen, welkom bij het parlement. „We strijden voor hetzelfde”, zegt Rimpi. „We zijn inderdaad moe. Maar er is veel liefde in de Sami-gemeenschap. Dat houdt ons overeind.”

De Aitik-kopermijn in de buurt van Gällivare, is de grootste open kopermijn van Europa.

Mijnbouw bij Kiruna, waar met explosieven ijzererts wordt gewonnen.

Meahcci - A Sámi home for practice in the city

Meahhci is “a creative collection of practical places and relations - a set of activity spaces.”

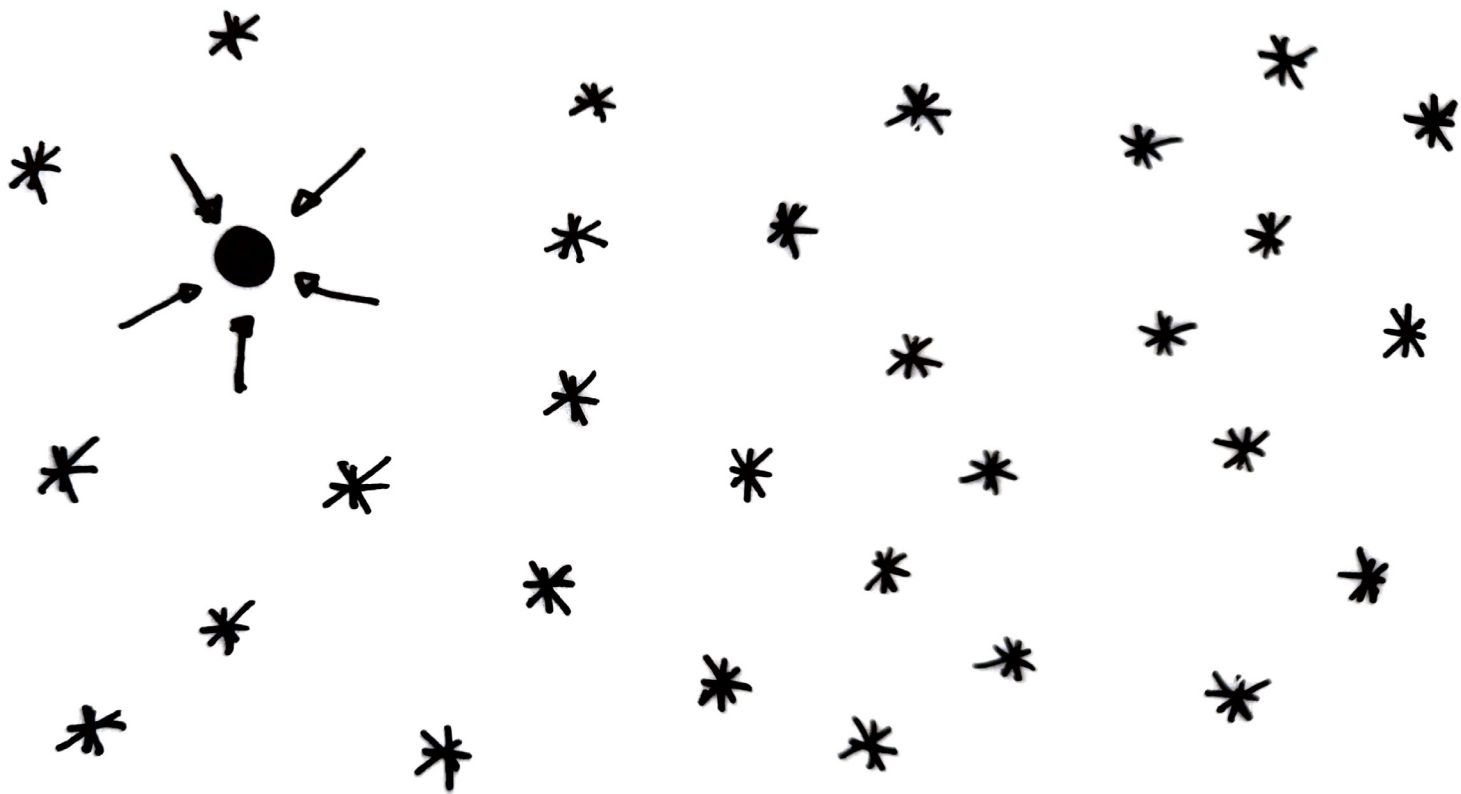

BRITA.M.L-24-

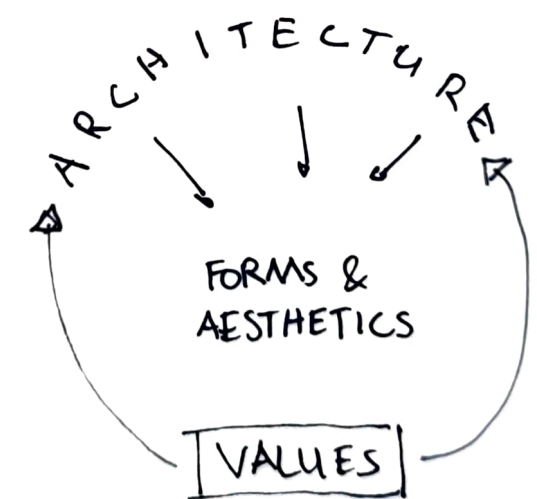
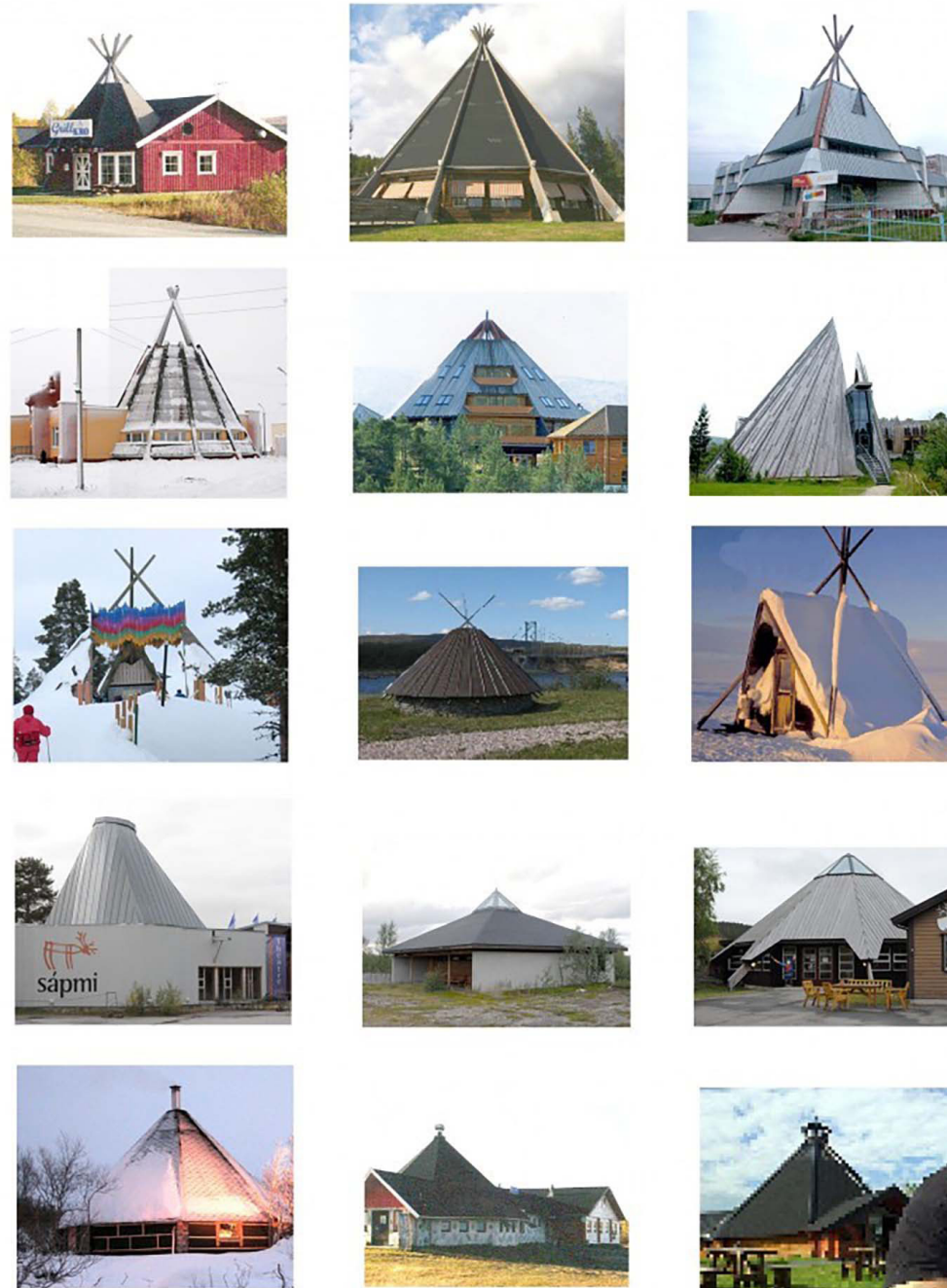
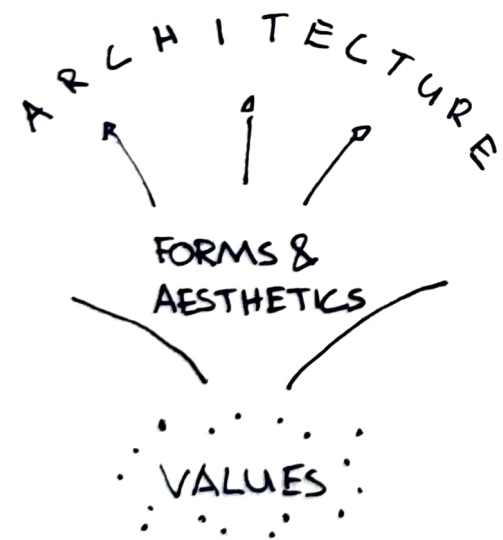
How to make space for the Other?

The research seeks to propose a methodology to investigate the Other, to embrace the unfamiliar and employ this knowledge to design a world in which many worlds fit.

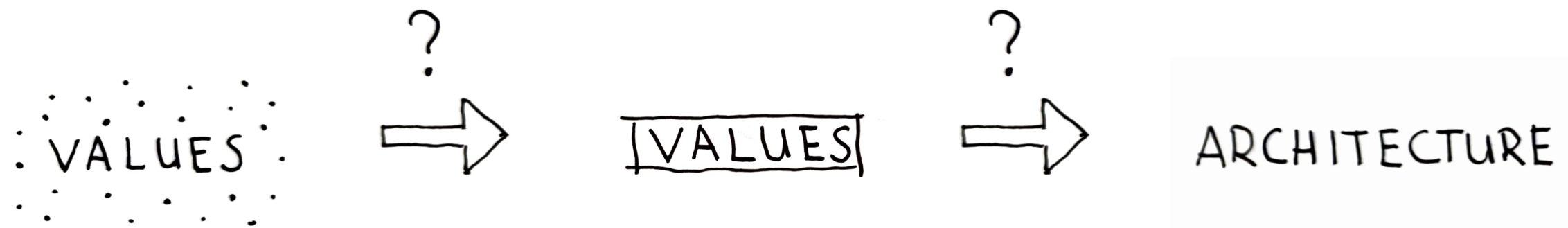
Problem statement

Problem statement

Problem statement

Research questions

How can a person's values be positioned?

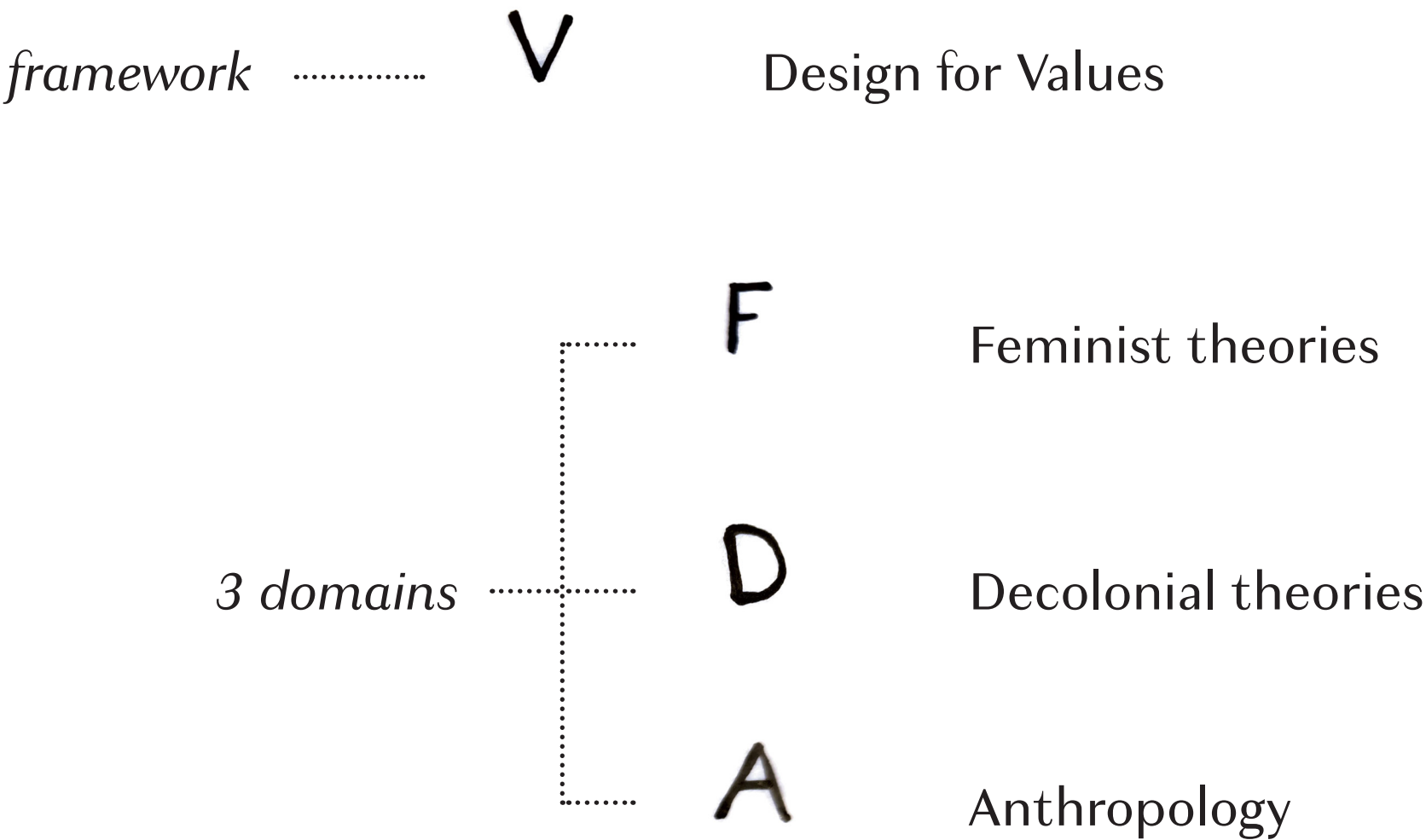

How can the value systems of the Other be made tangible?

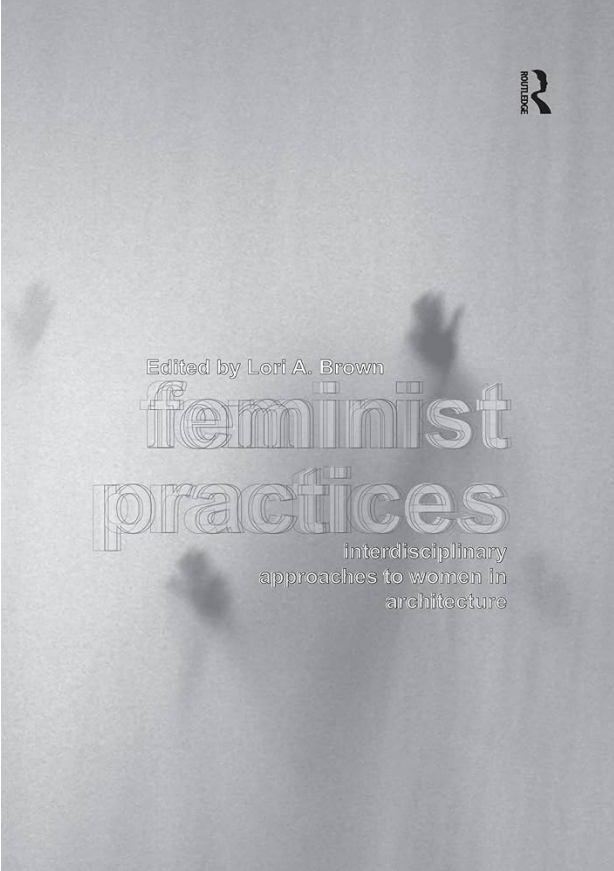
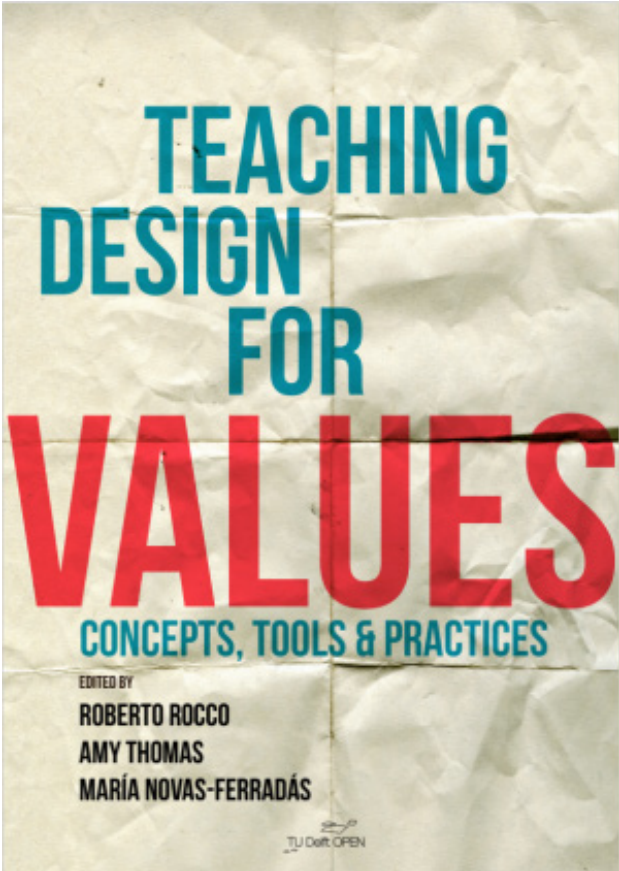
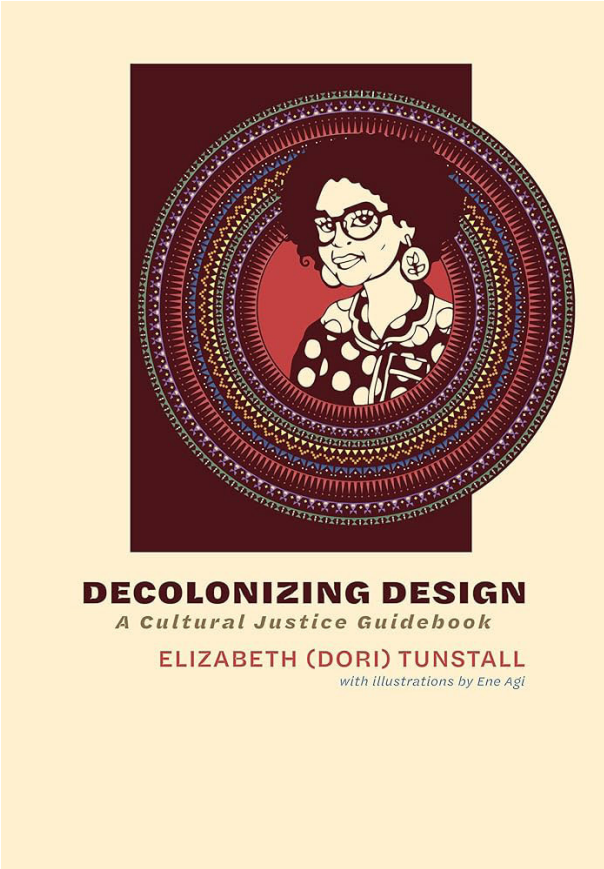
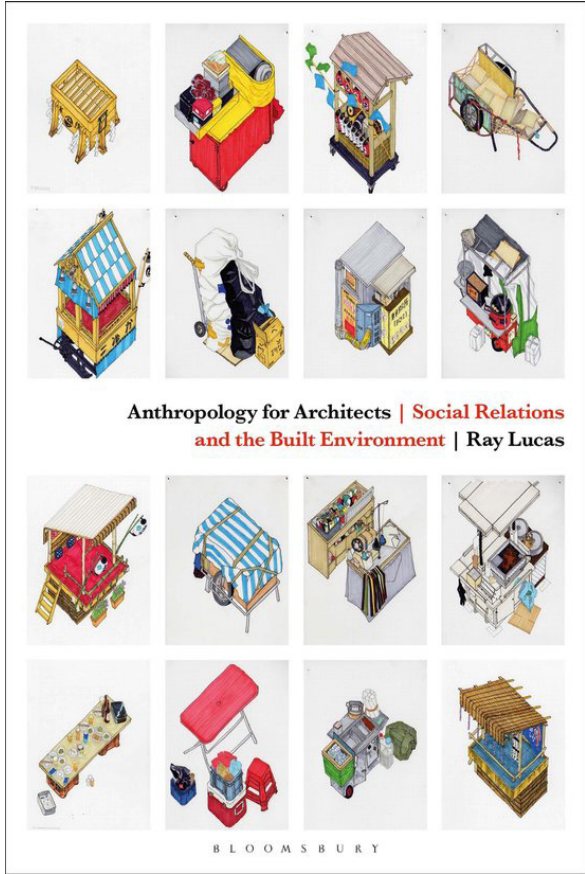

What are the tools that can be used to apply values in Practice?

Interdisciplinary literature analysis

Interdisciplinary literature analysis

TOOLBOX

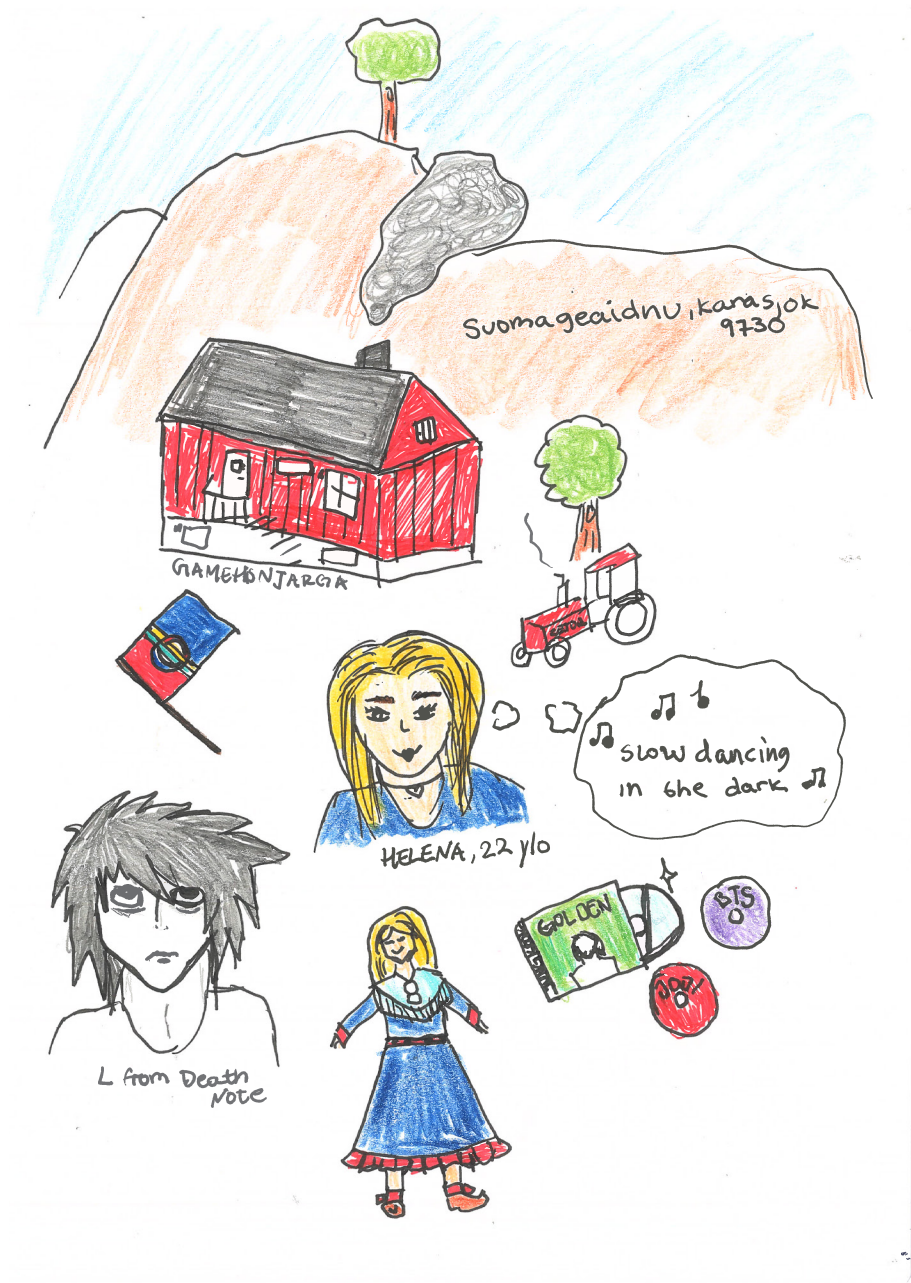
The Everyday

Process, not Product

Expanding Architecture

Participation

Participation

Results

Sámi values

connected to the land

craftmanship

community

care

indigenuity

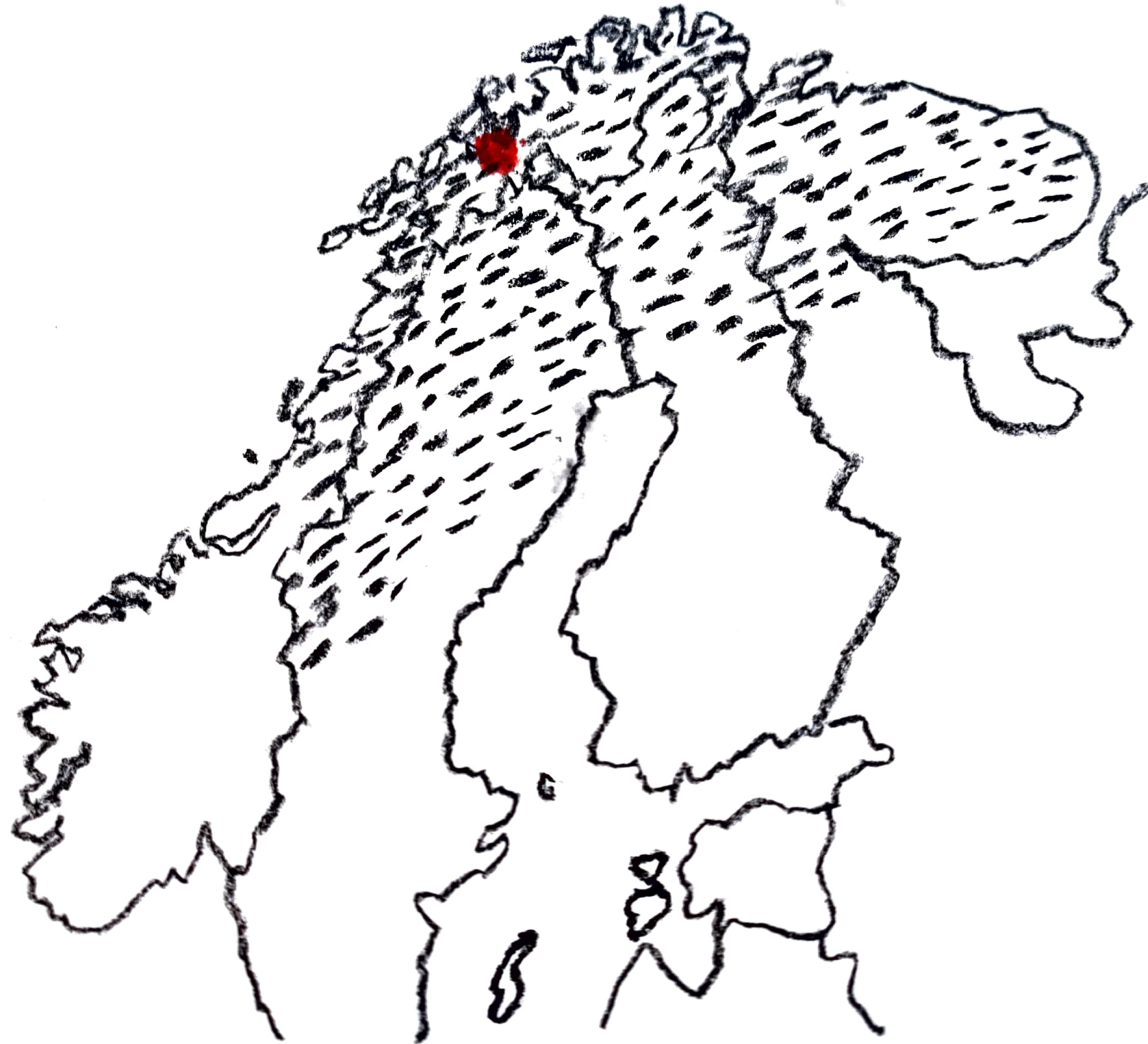
Tromsø

Sámi practice in the city

Tromsø

An Arctic city

Tromsø

An Arctic city

Tromsø

A Sámi city?

Tromsø

Space for Sámi practice

Finngammsletta

The other's homes flatt

Tromsø 1805

Finngammsletta

The other's homes flatt

Finngammsletta today

An ancient Sámi settlement

Finngammsletta today

An ancient Sámi settlement

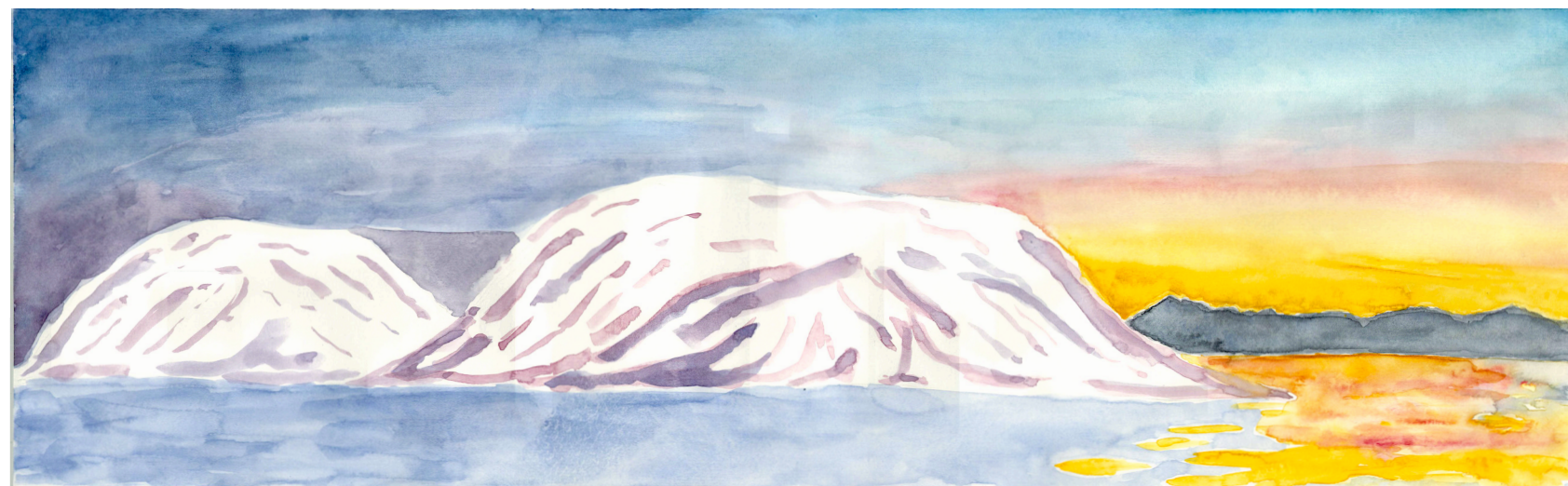
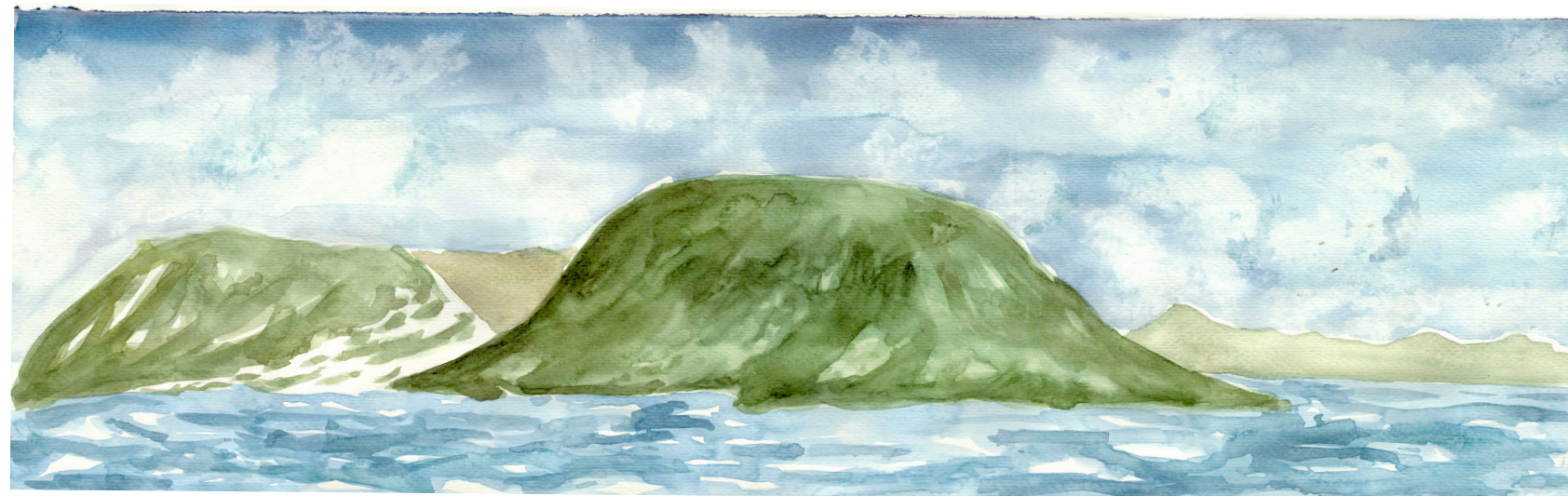
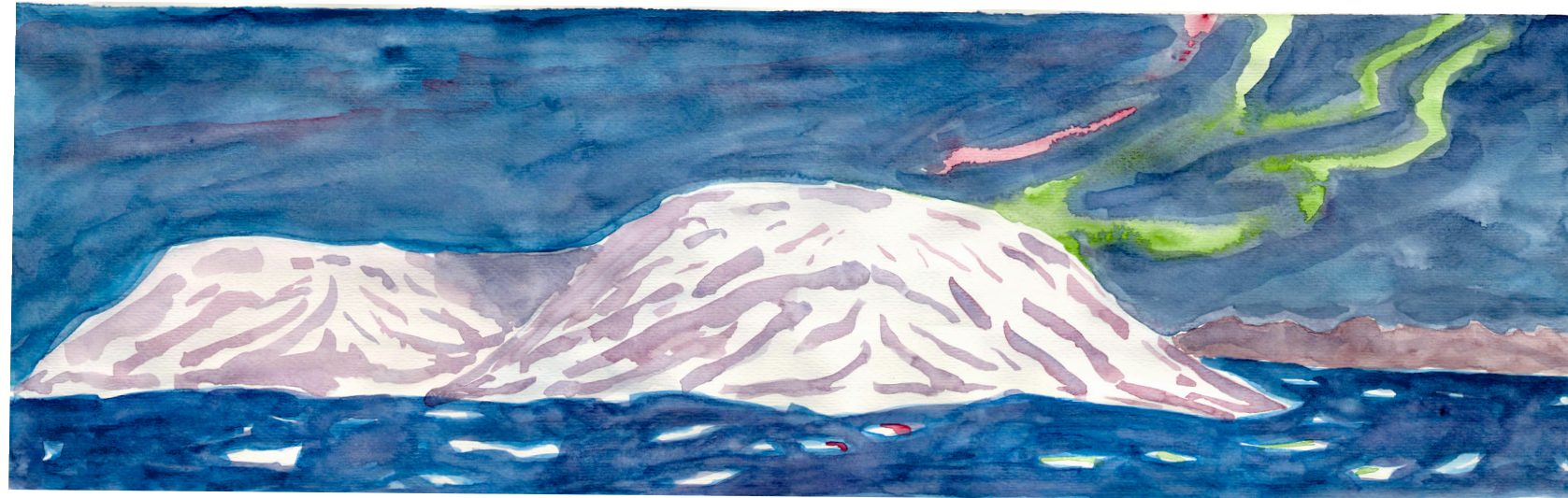
Connected to the land

Landscape as task-scape

Connected to the land

Landscape as task-scape

Connected to the land

Landscape as task-scape

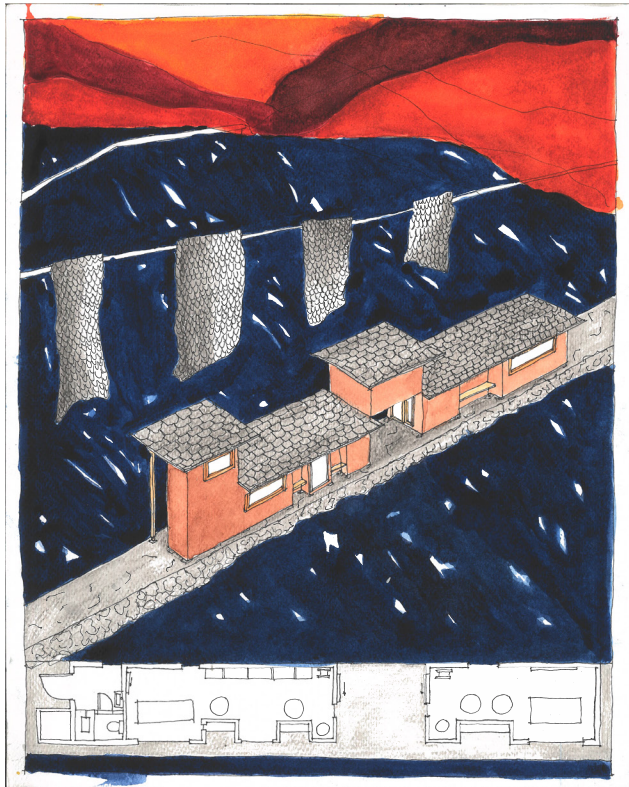

Connected to the land

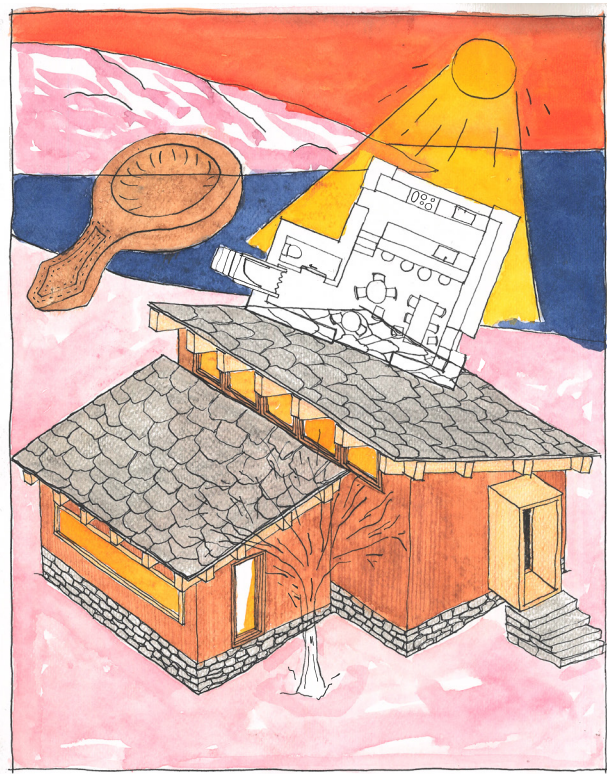
Landscape as task-scape

The Fish-Leather House

The Kitchen

The Weaving House

The Summer Workshop and its Sheds

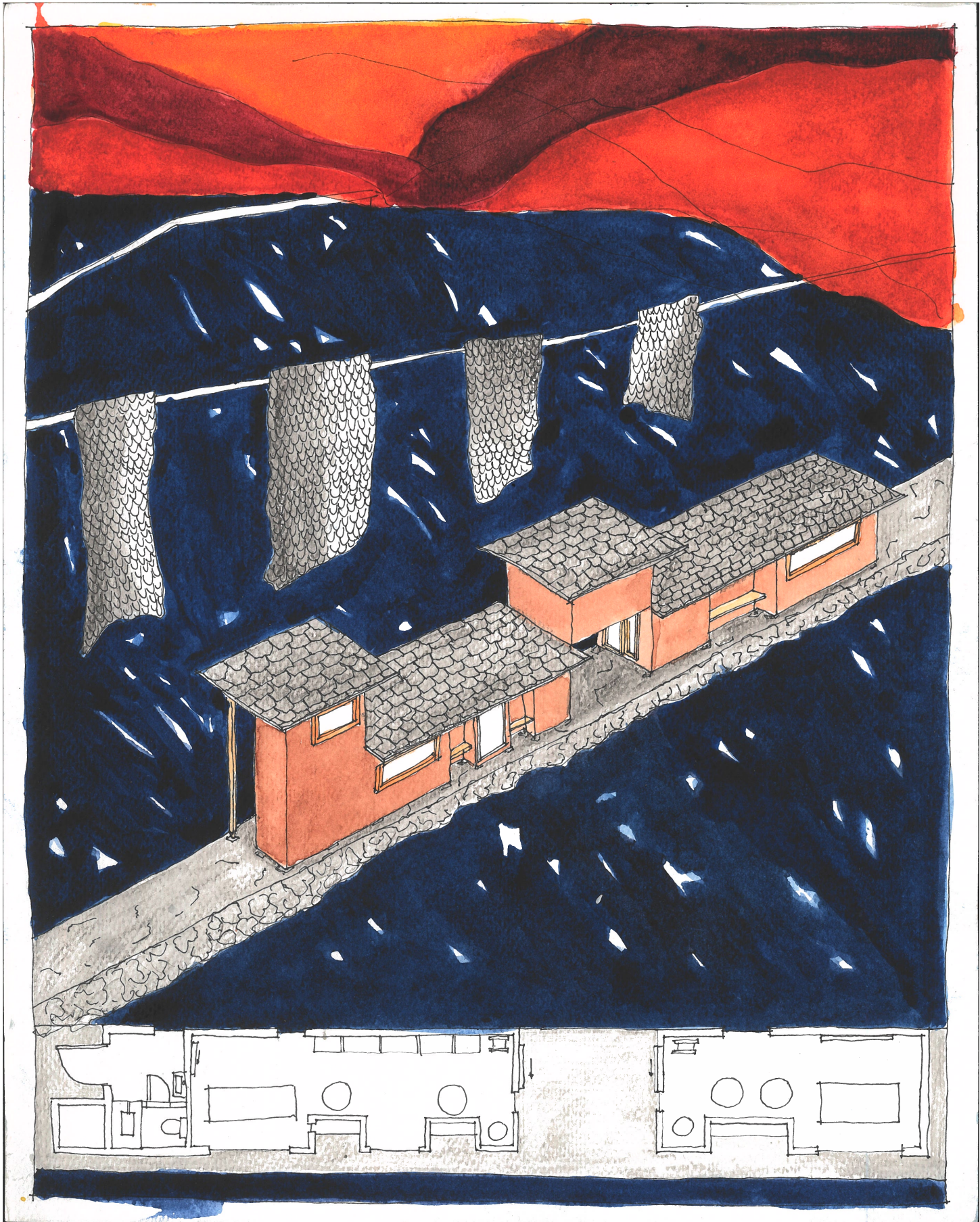
Craftmanship

Community

Care

Indigenuity

Craftmanship
The Fish-Leather House

Craftmanship

Specificity to practice

Craftmanship

The Fish-Leather House

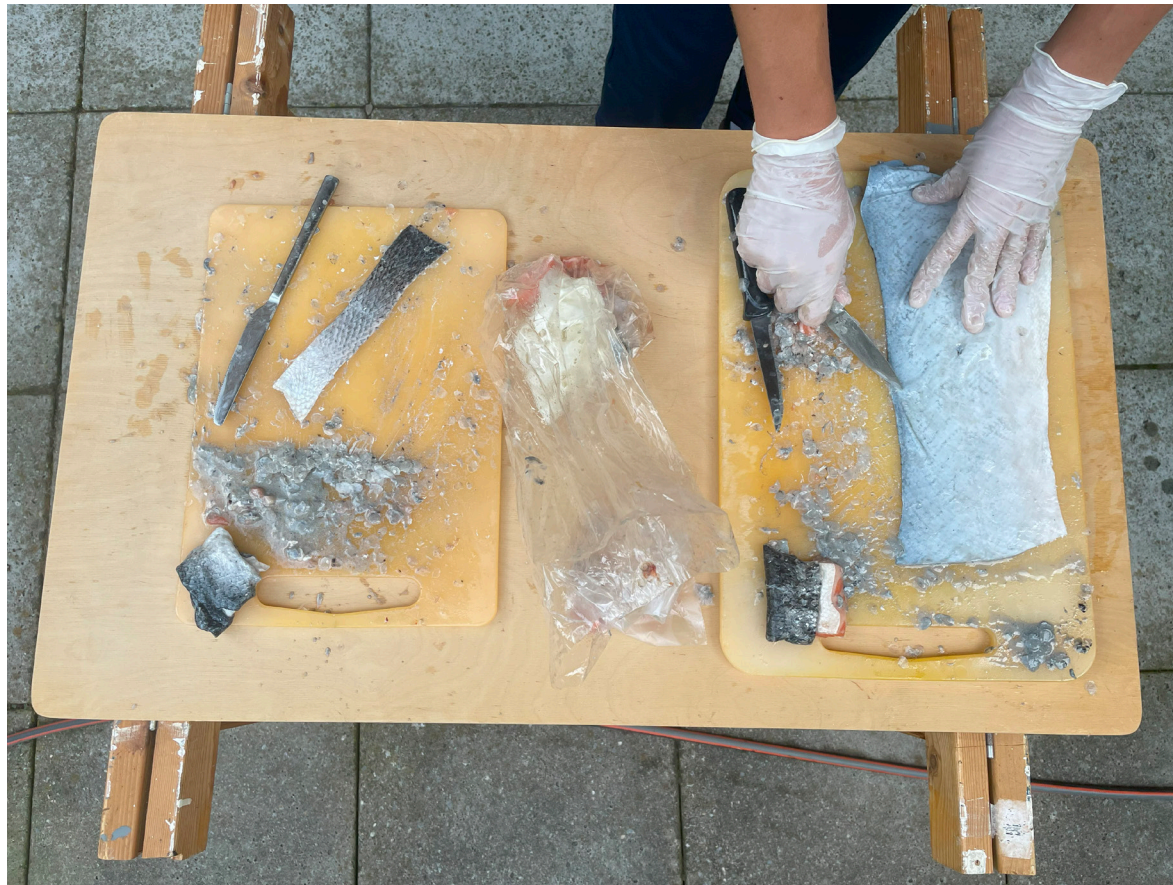
Craftmanship

The Fish-Leather House

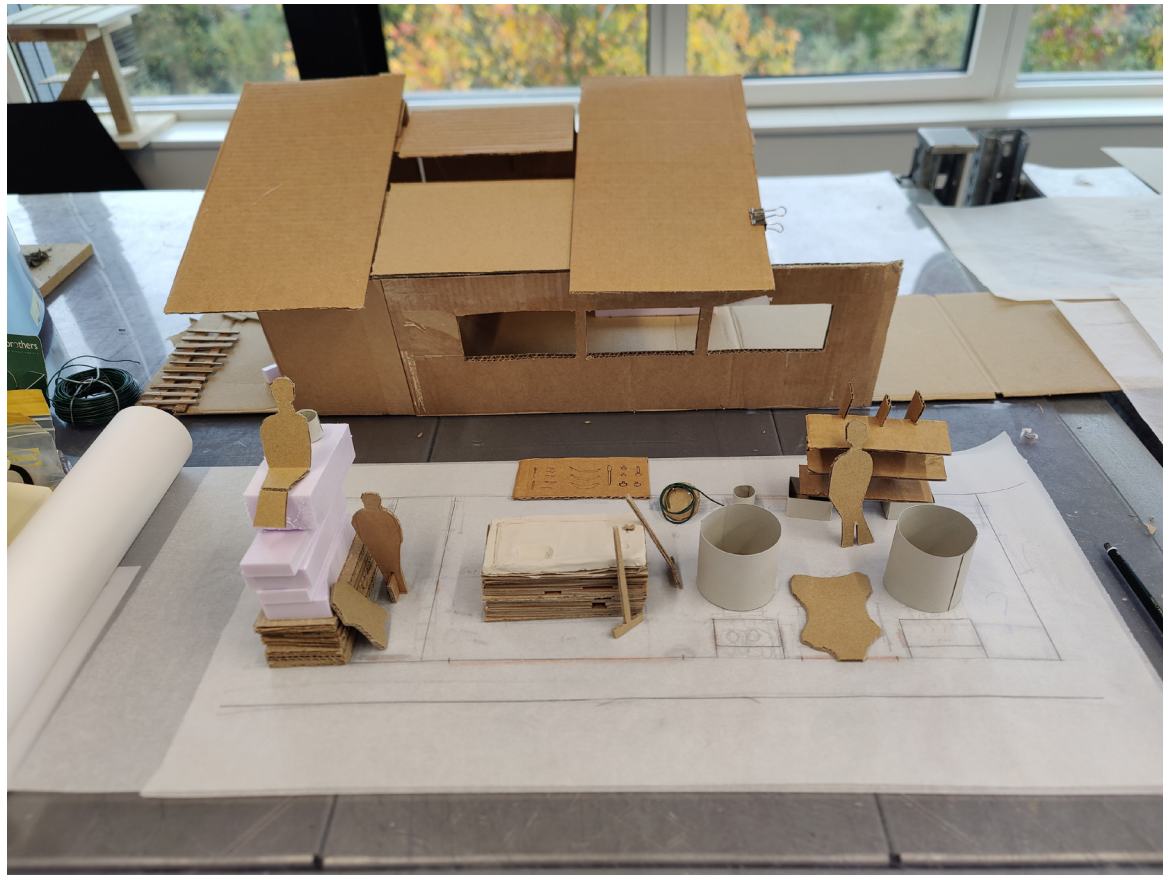
Craftmanship

Specificity to practice

Craftmanship

Ritualising craft

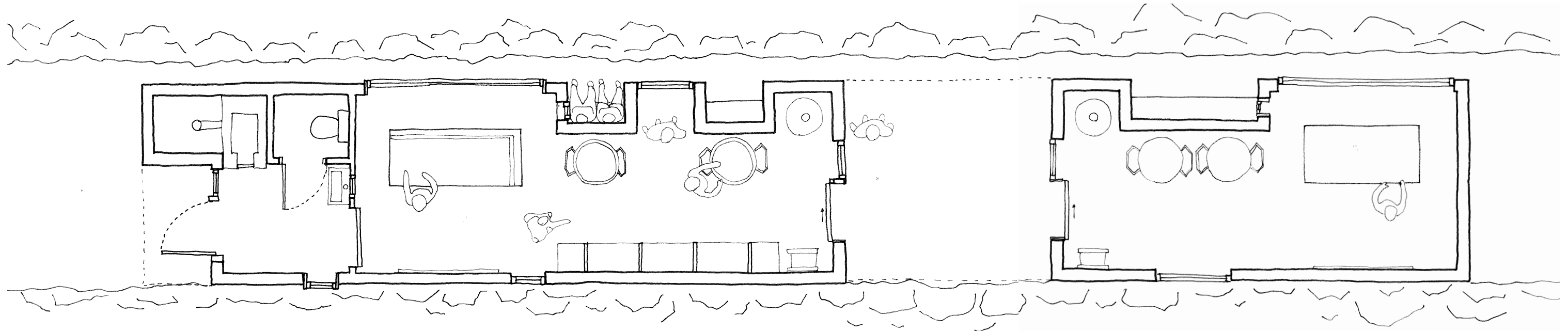
Craftmanship

Specificity to practice

Craftmanship

Specificity to practice

Craftmanship

Material use

Craftmanship

Charring, tarring and oiling wood

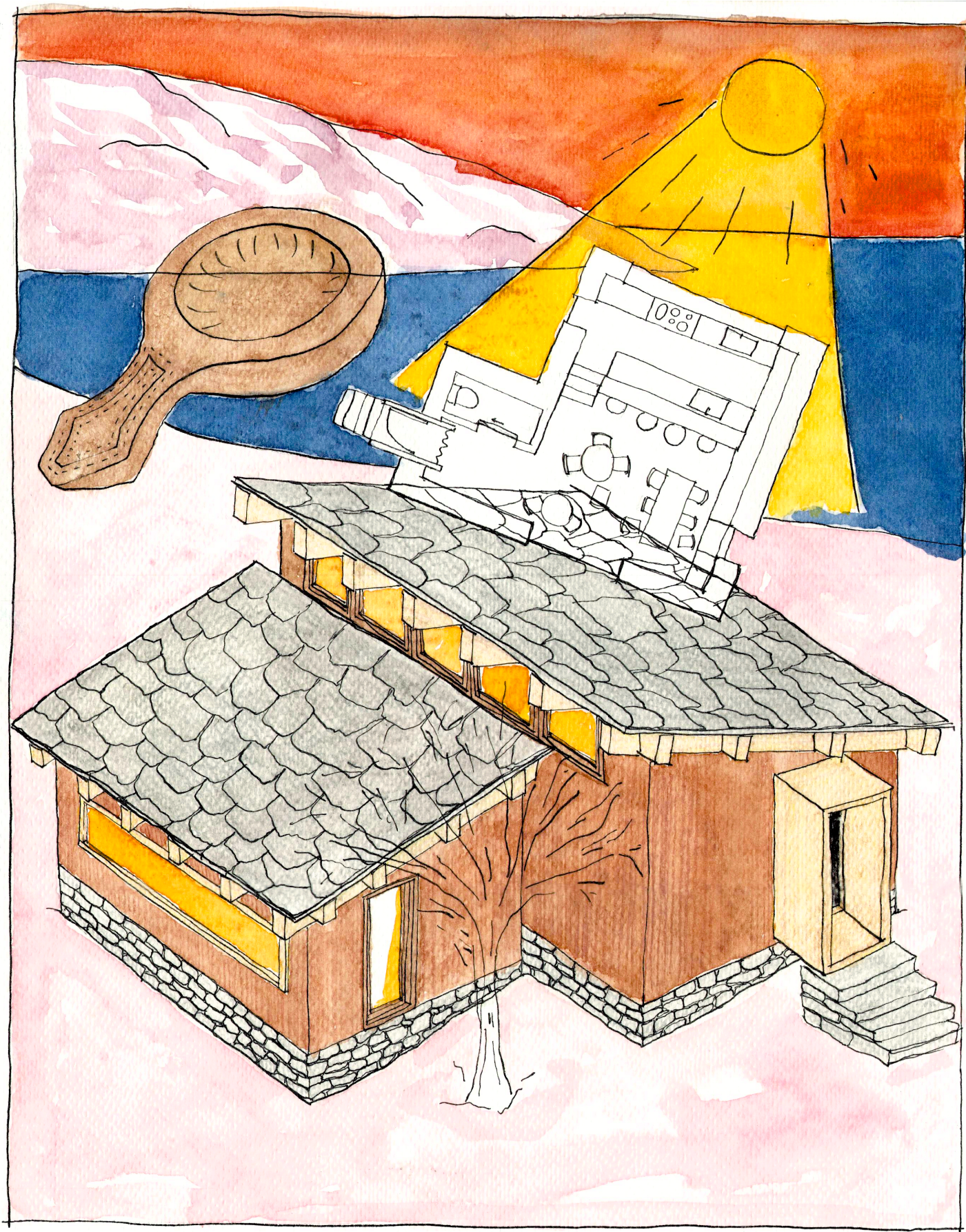

Craftmanship

Material use

Community
The Kitchen

Community

The Kitchen

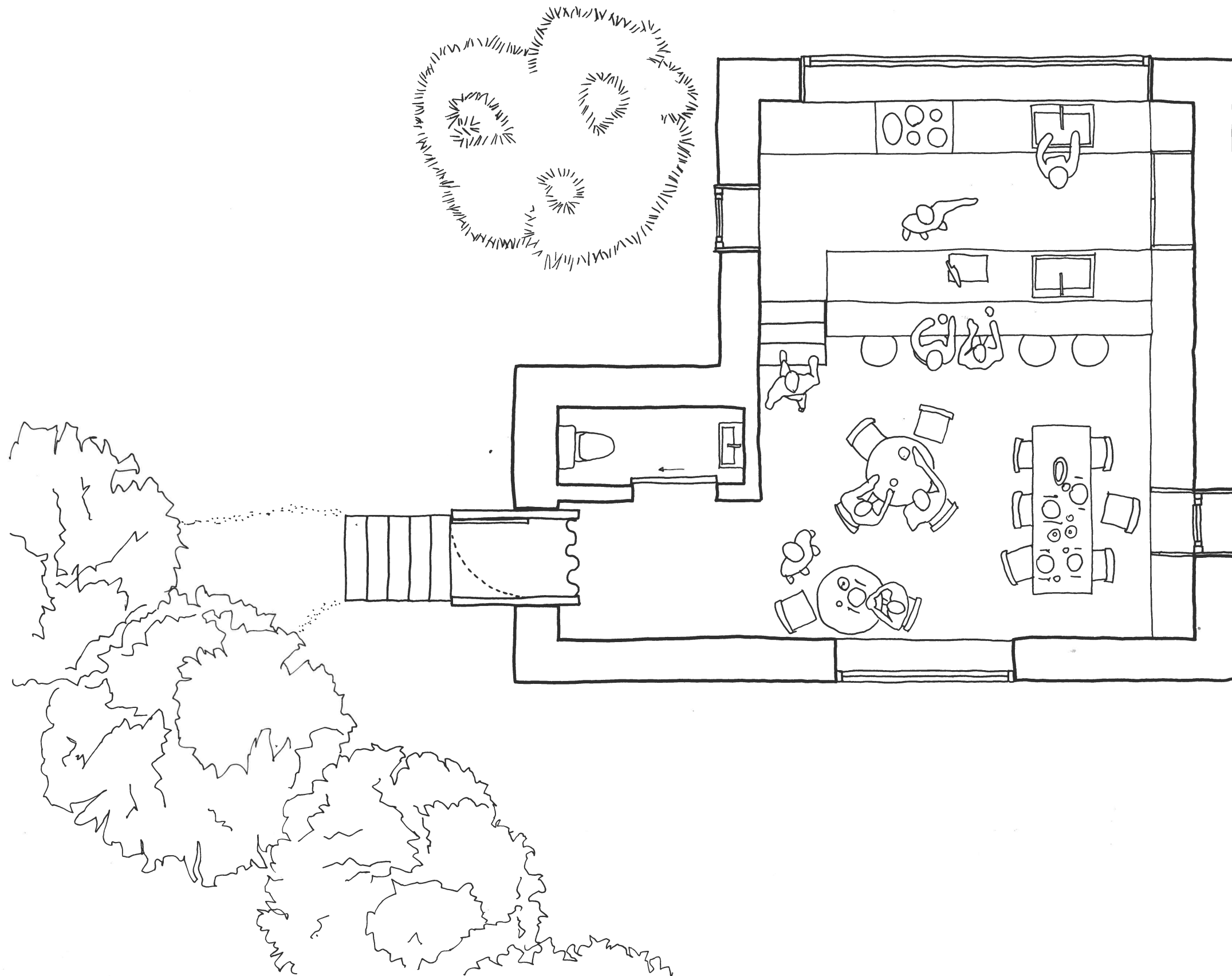
Community

Connection through cooking

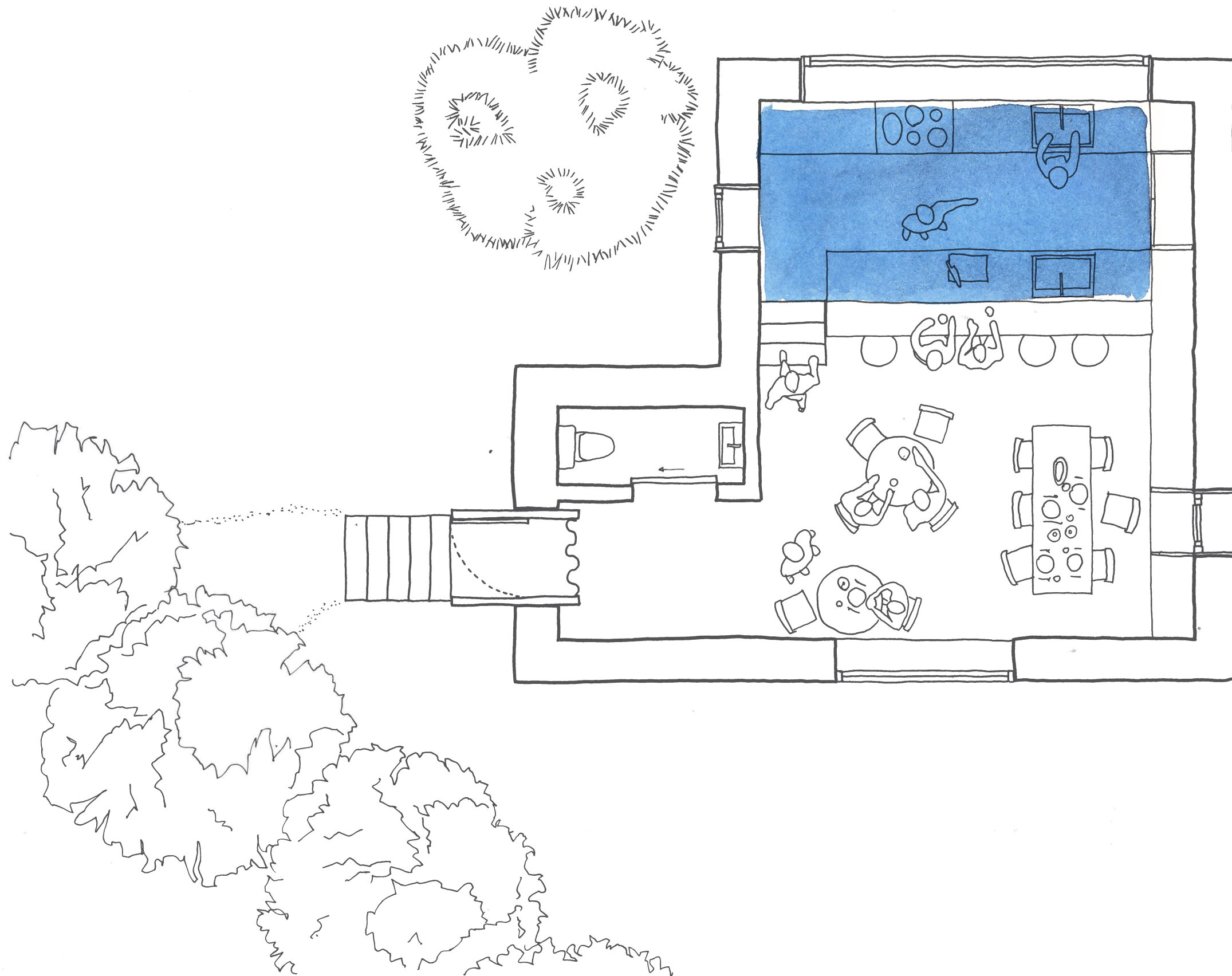
Community

Meeting over food

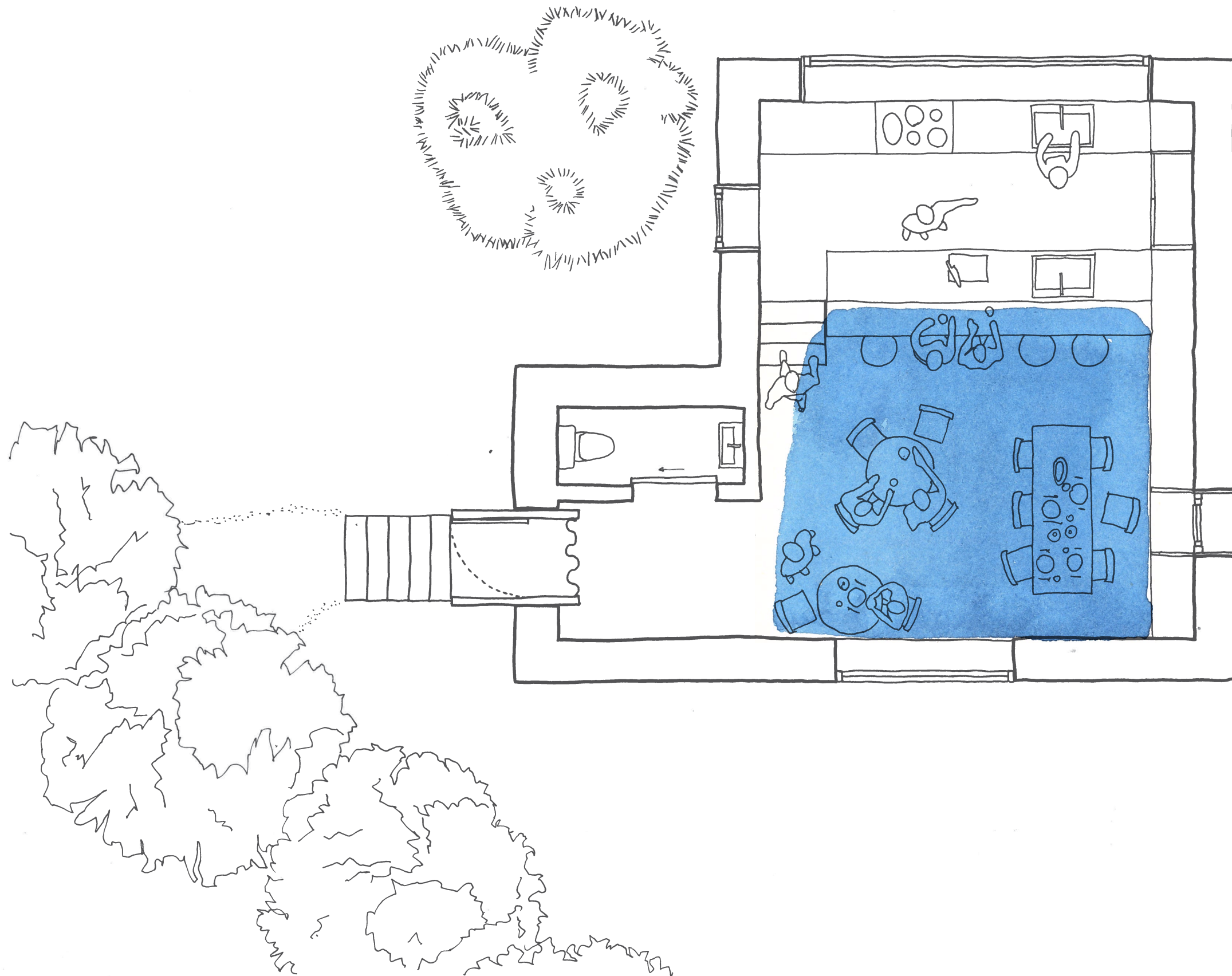
Community

Meeting over food

Community

Meeting over food

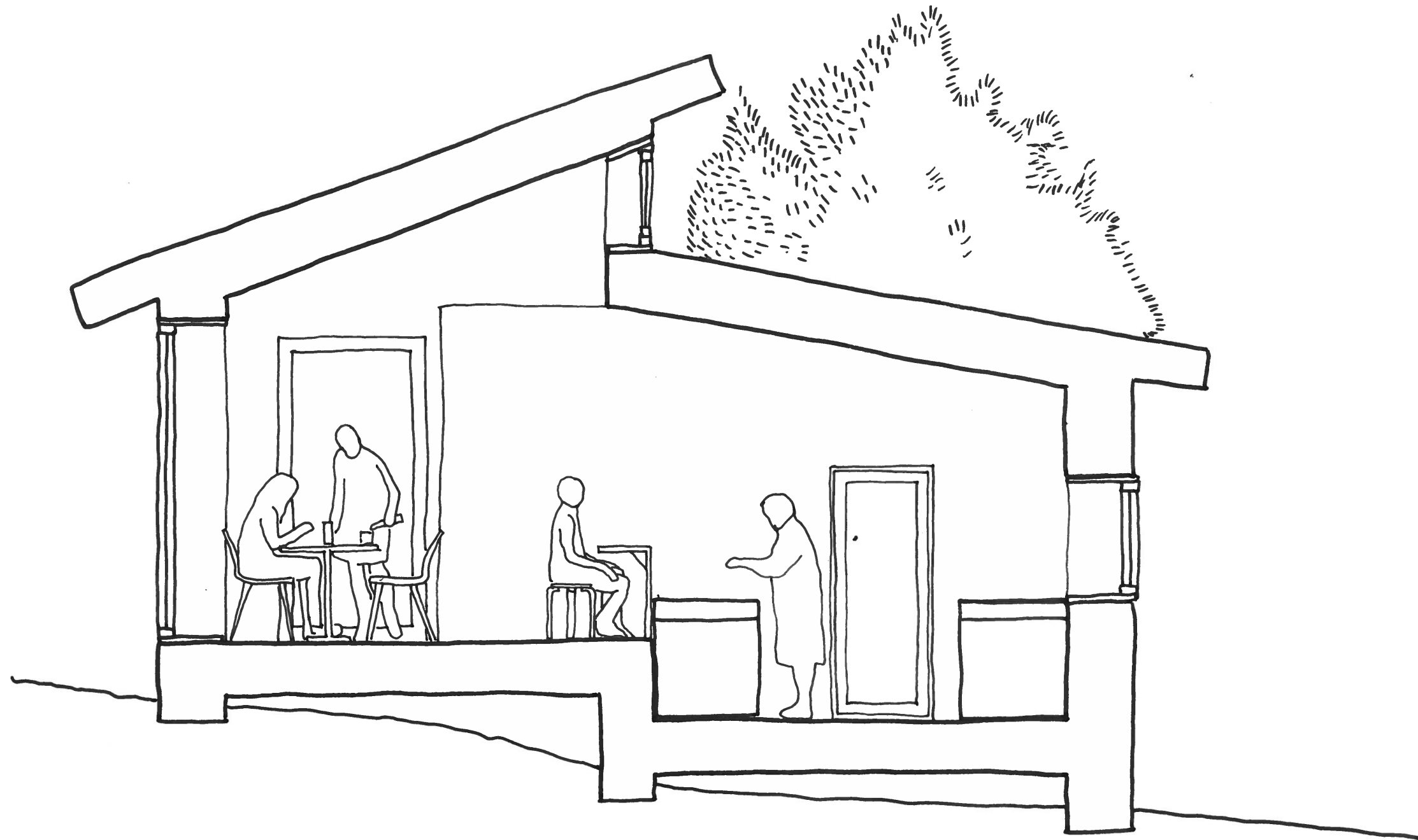
Community

Language, relationships and practice

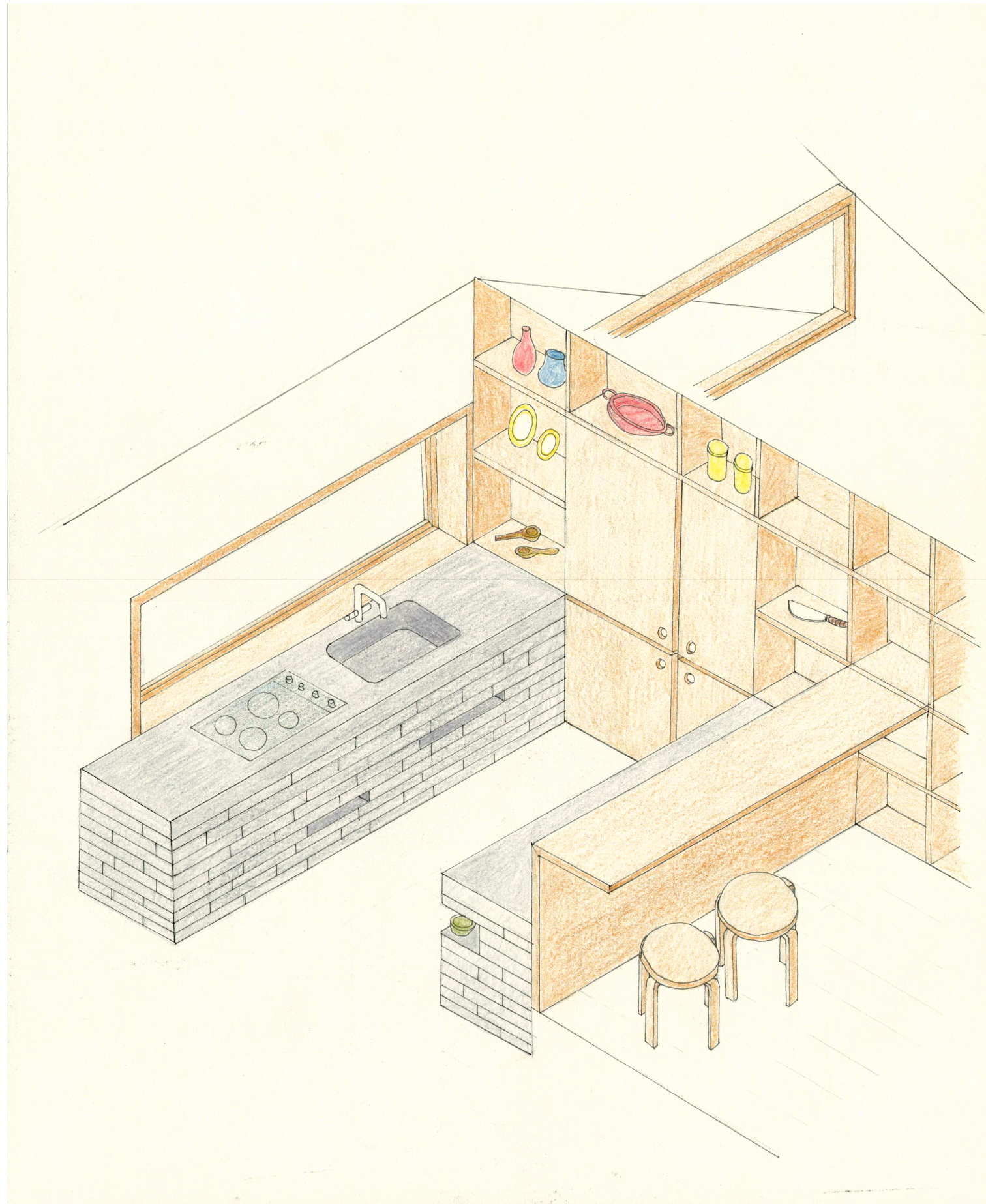
Community

Language, relationships and practice

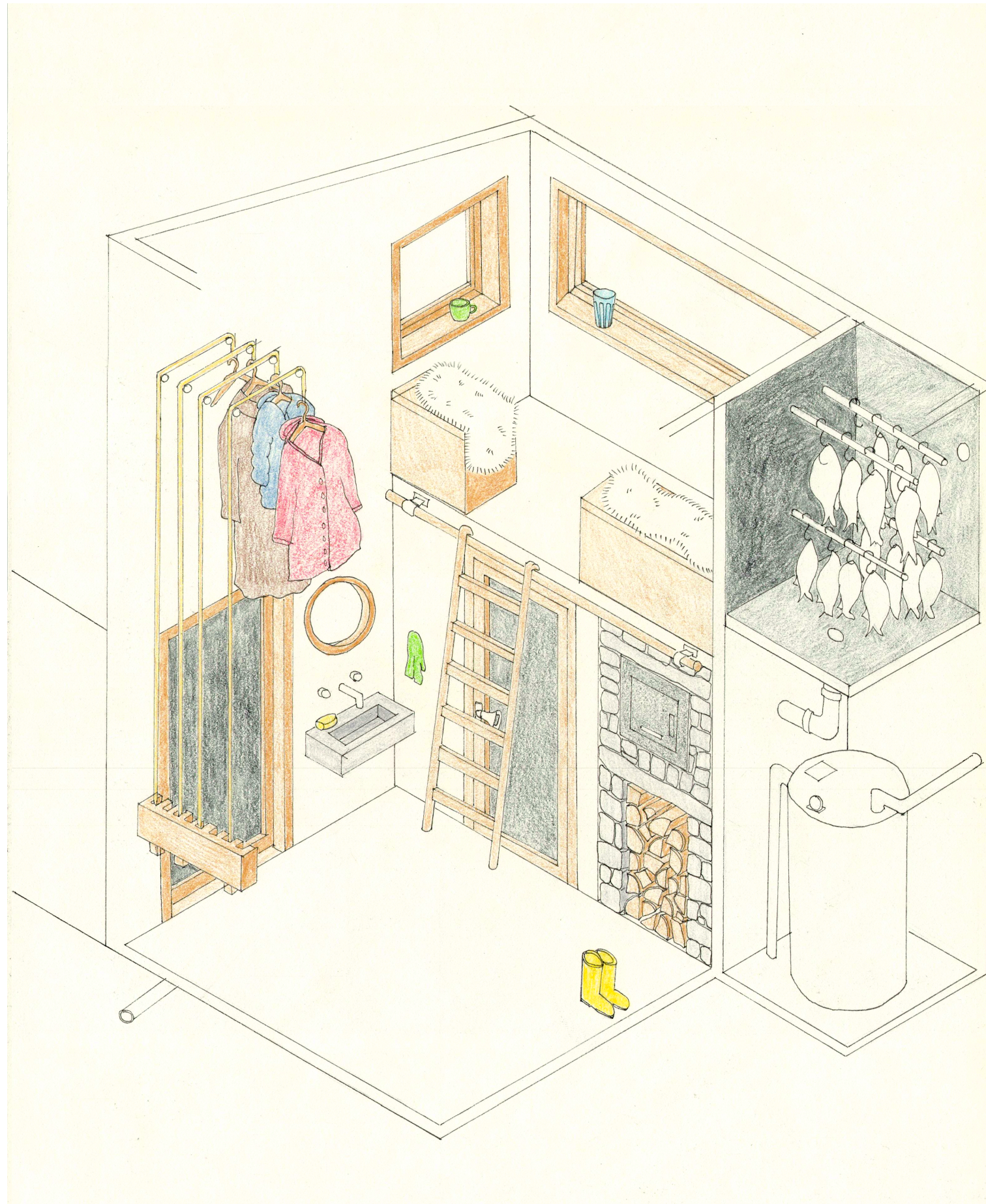
Community

Language, relationships and practice

Community

Language, relationships and practice

Care

The Weaving House

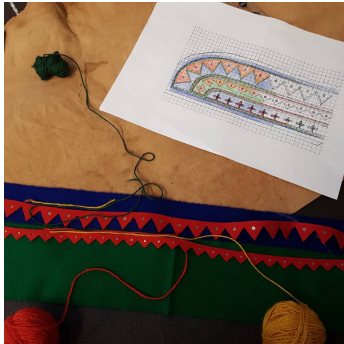
Care

The Weaving House

Care

The Weaving House

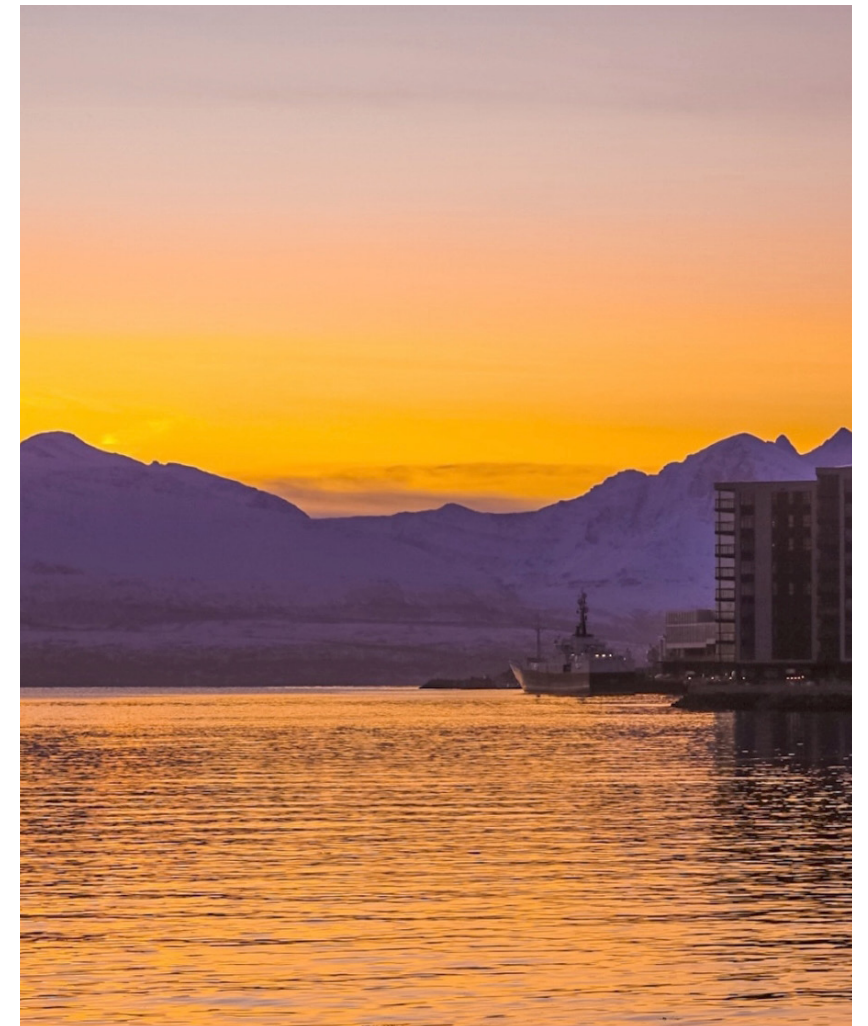
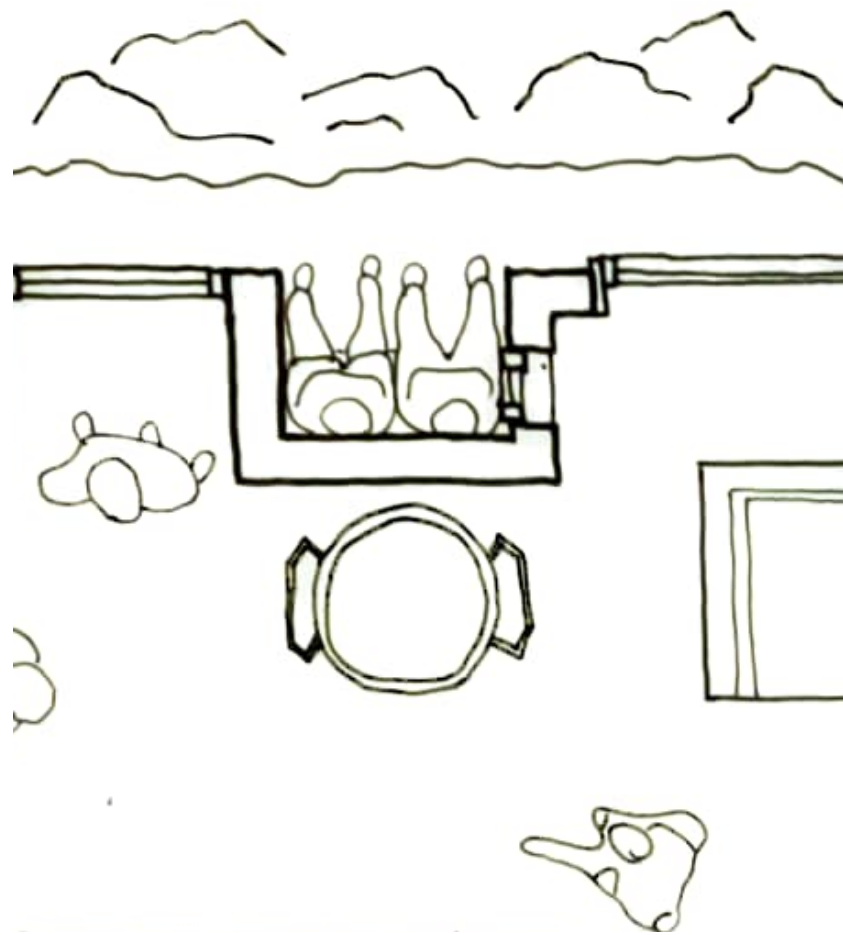
Care

Everyday moments

Care

Changing light

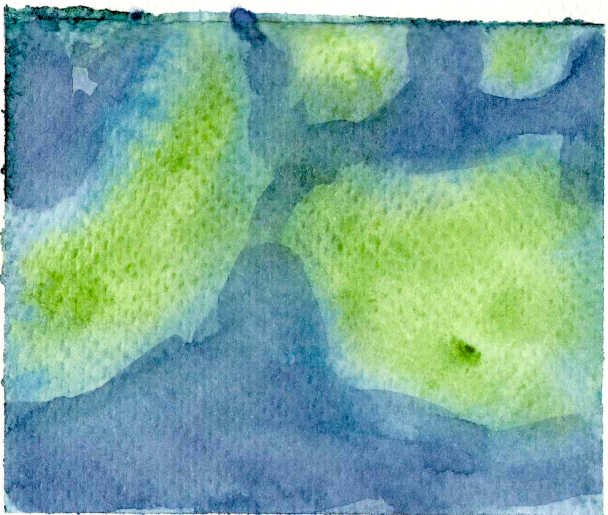
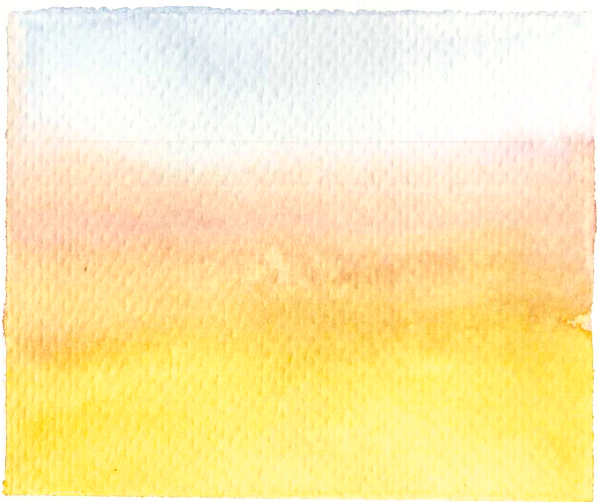
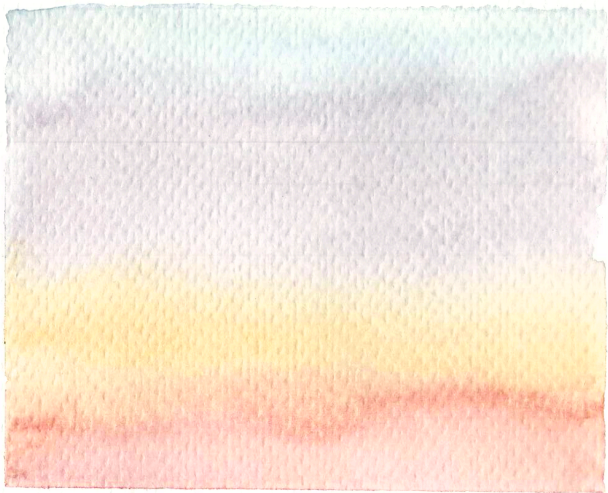
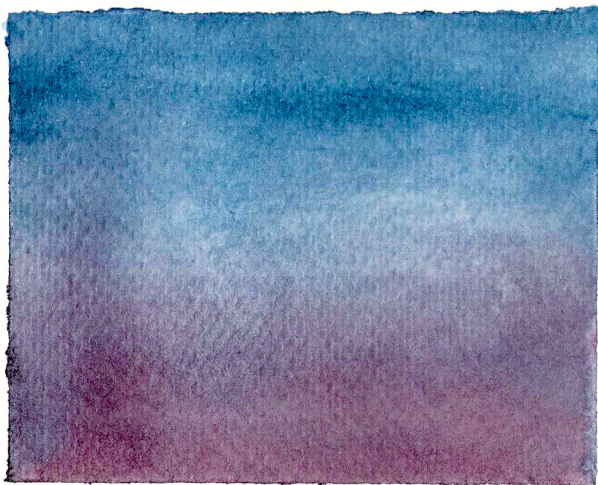
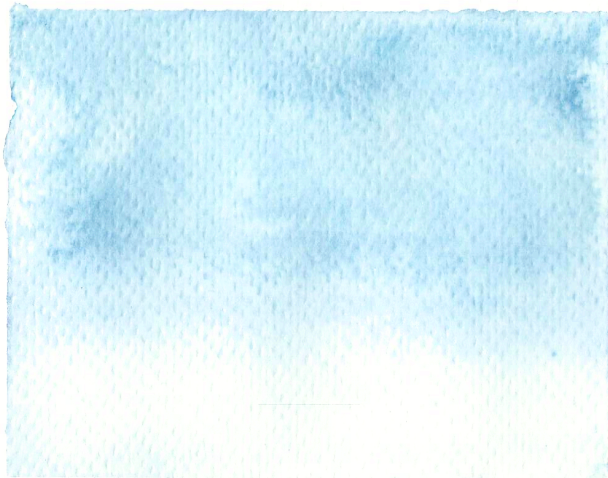
Care

Relation between building and passer-by

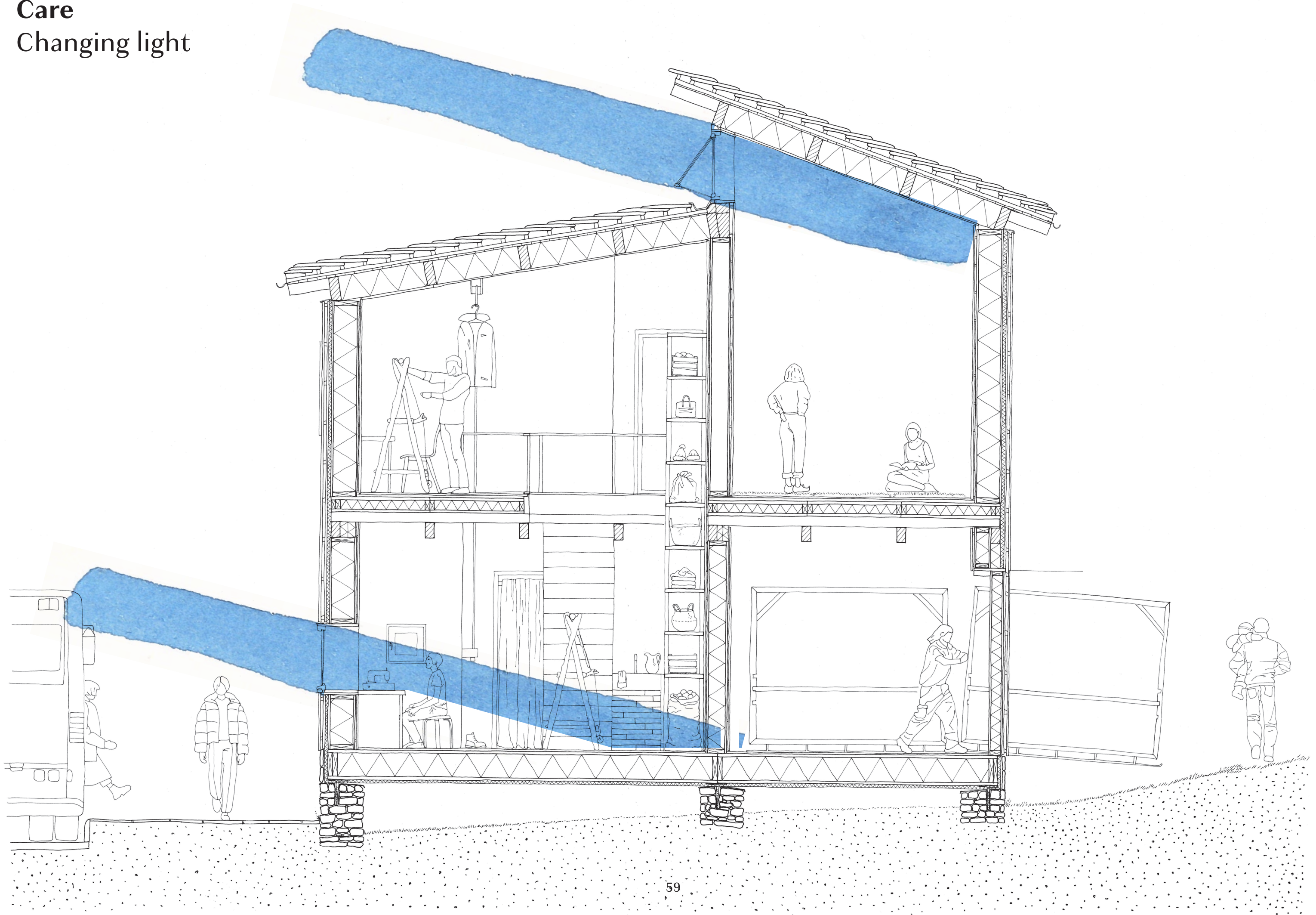
Care

Changing light

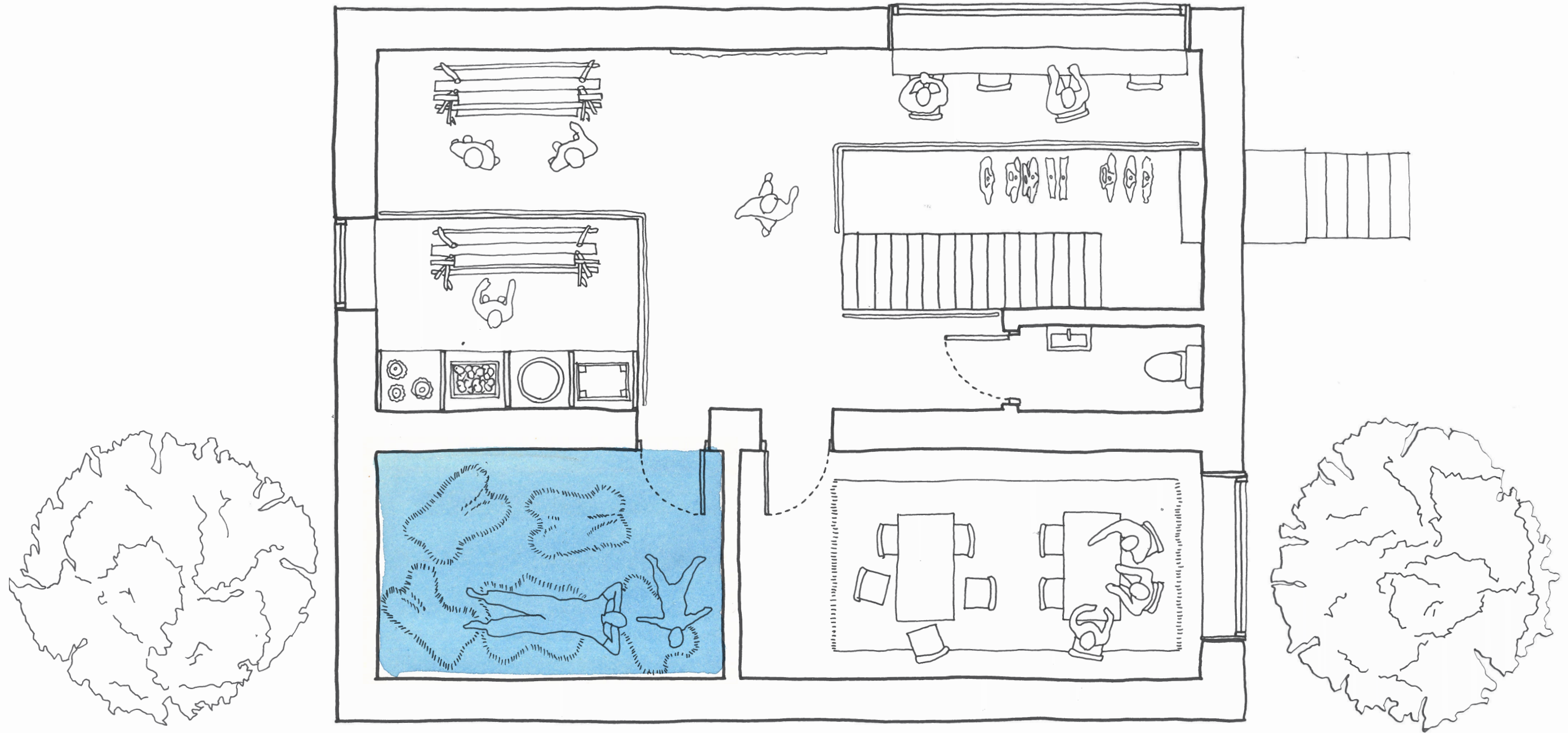
Care

Changing light

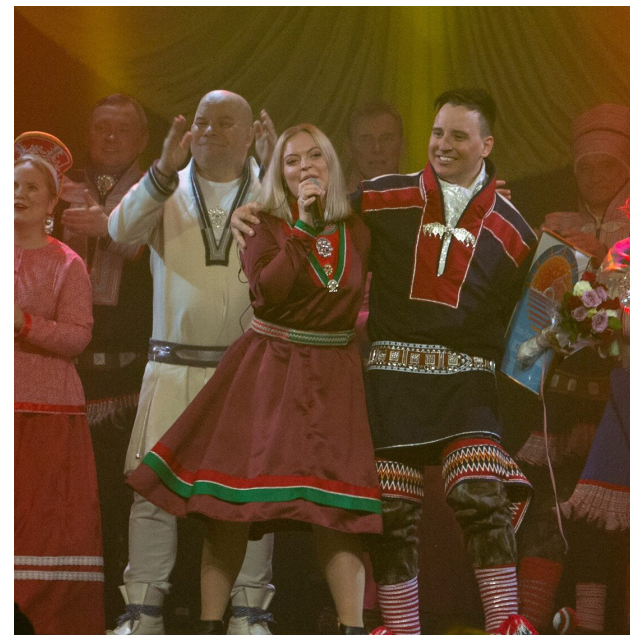
Care

Changing light

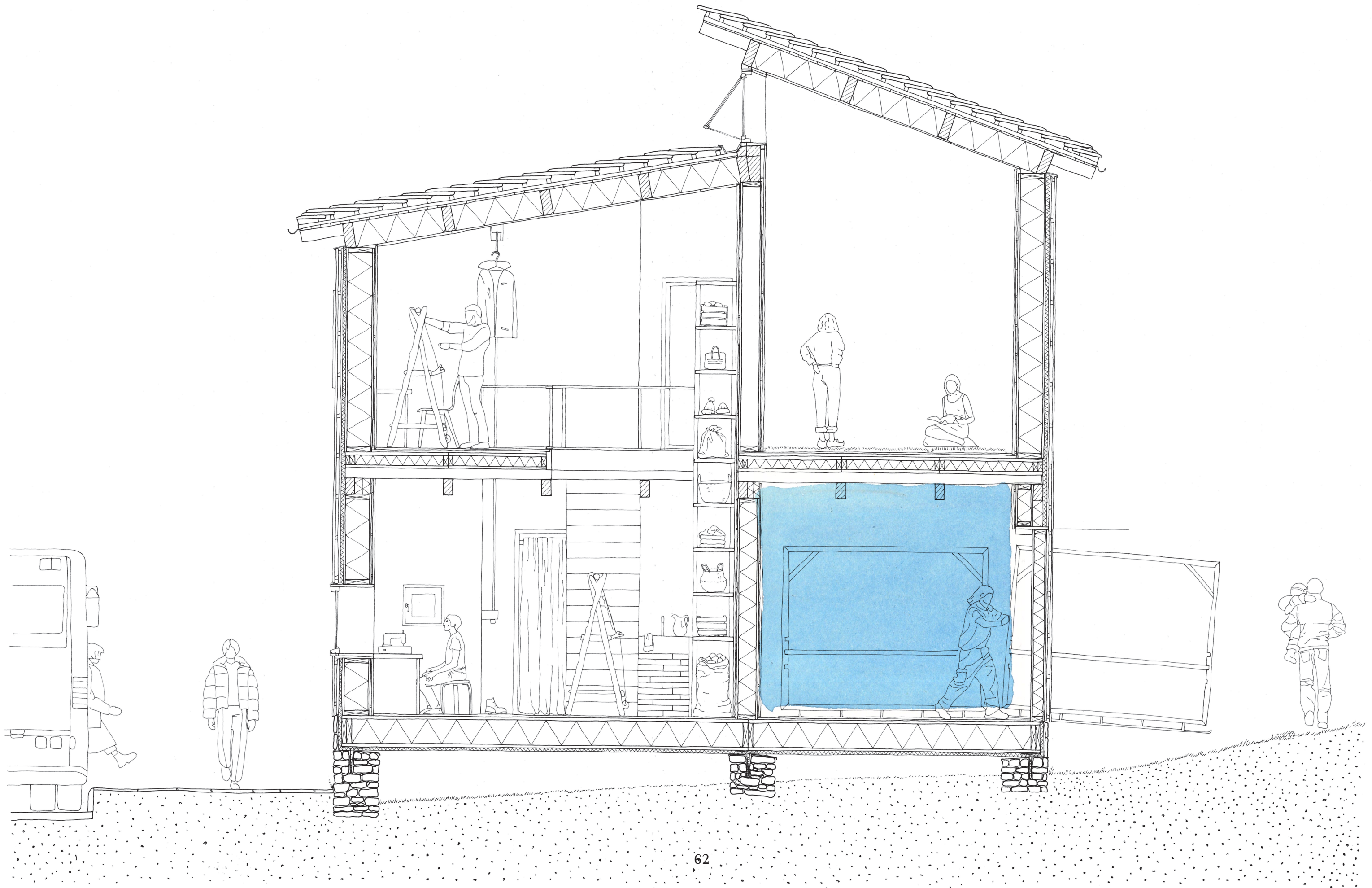
Care

Rithm of the seasons

Care

Rithm of the seasons

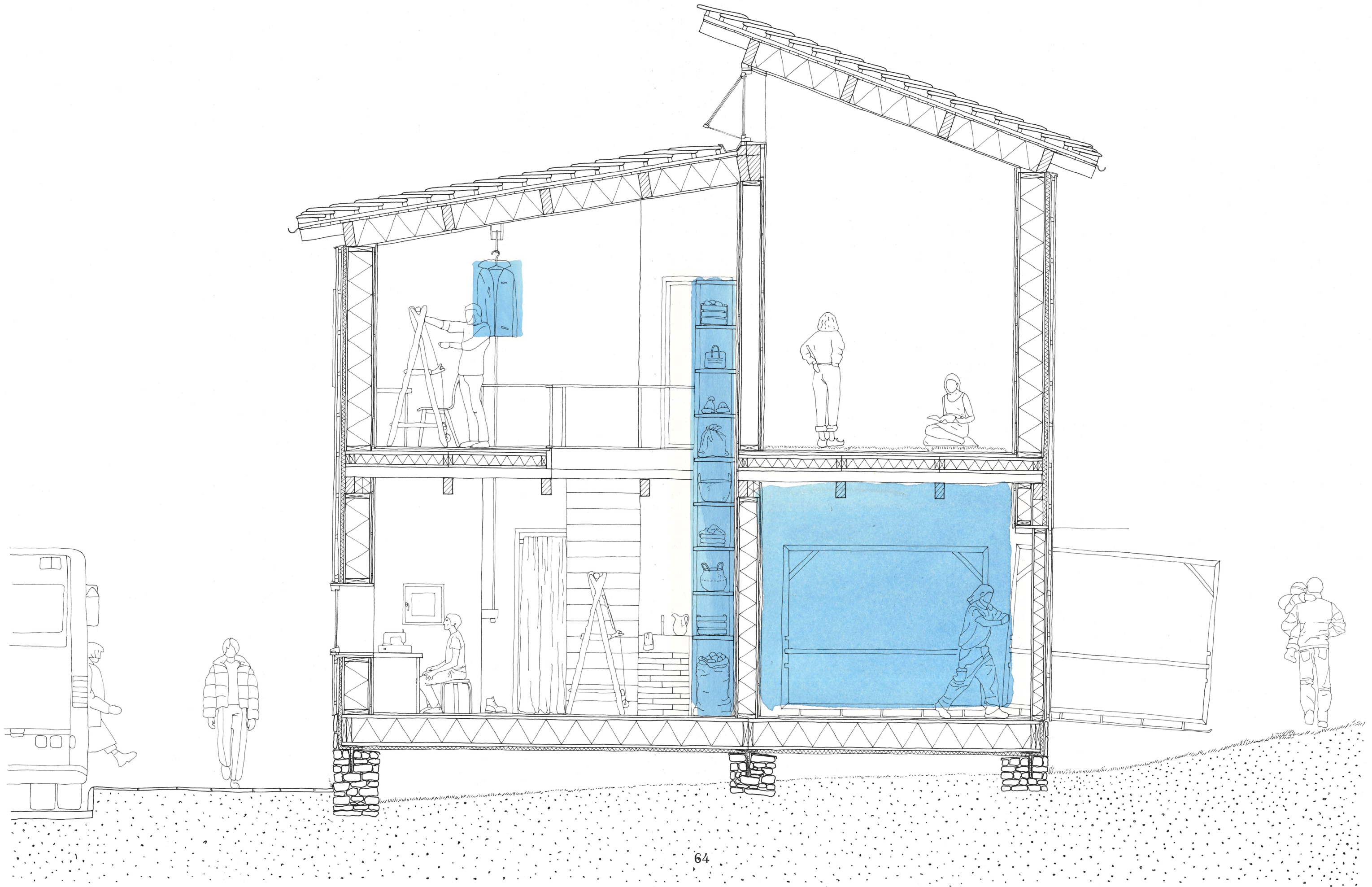
Care

Rithm of the seasons

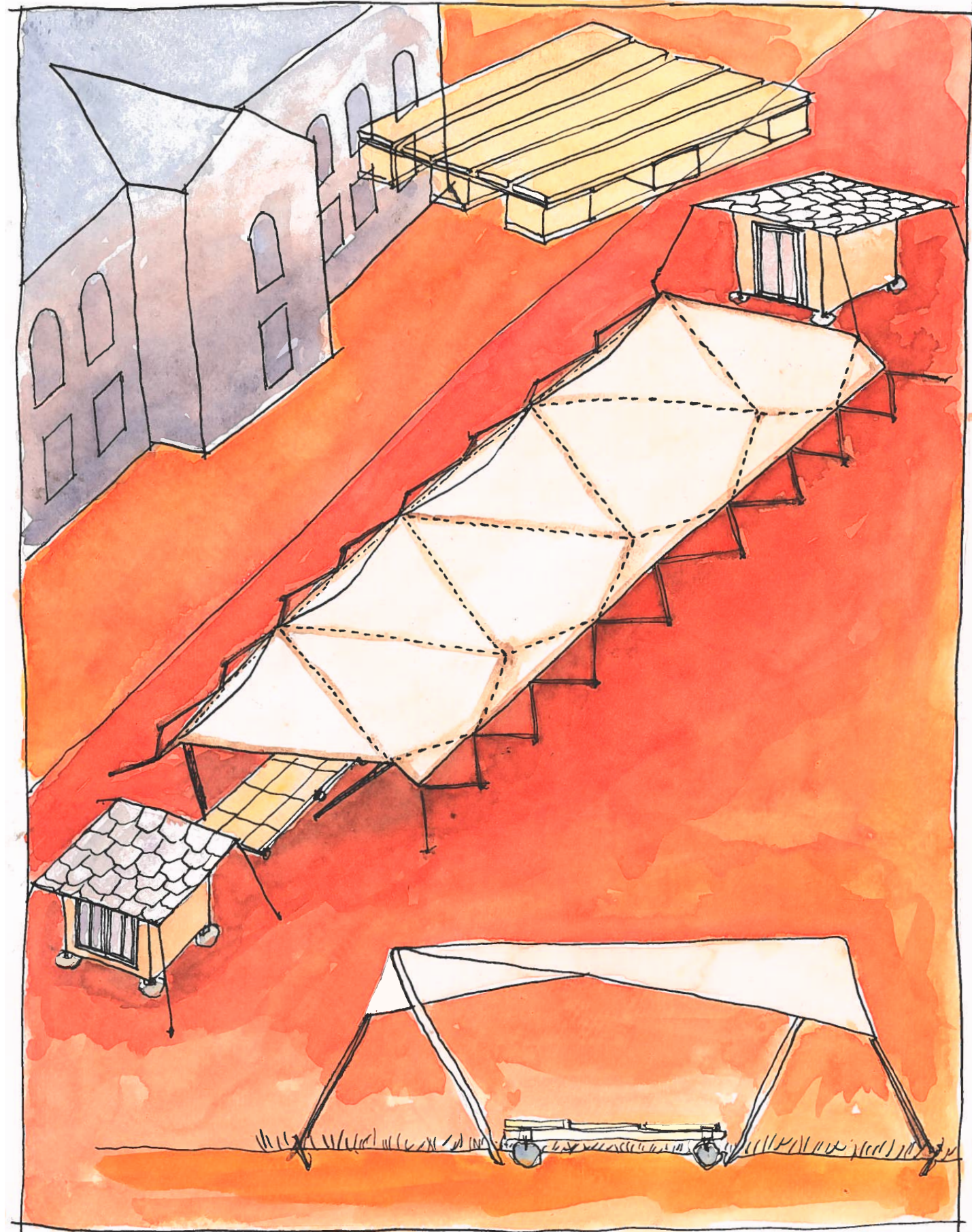
Care

Objects and storage

Indigenuity

The Summer Workshop and its sheds

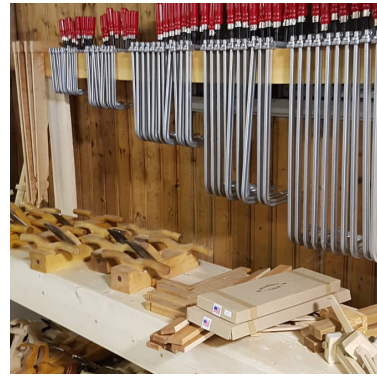
Indigenuity

Practicality

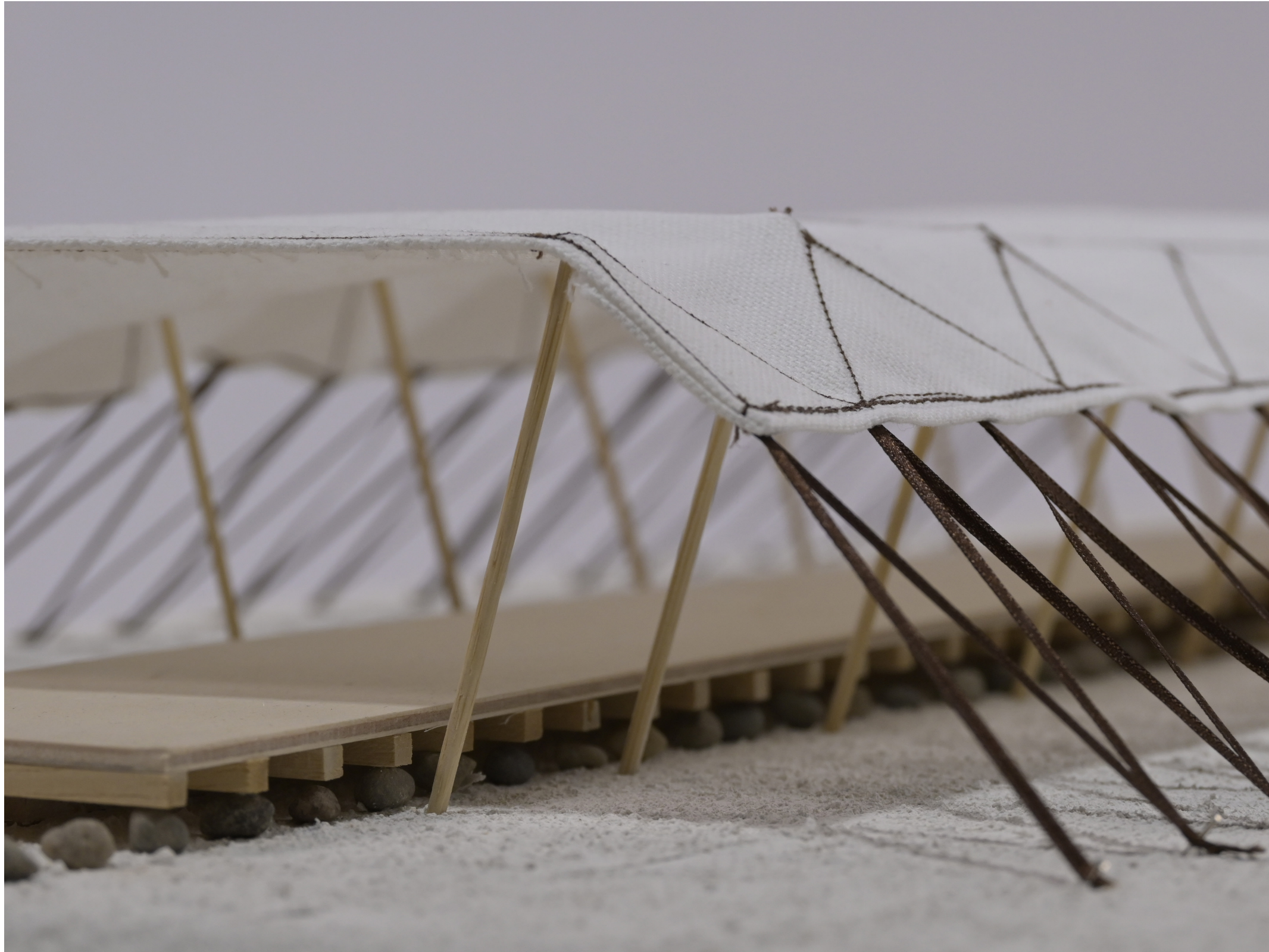
Indigenuity

The Summer Workshop and its sheds

Indigenuity

Using what is available

Indigenuity

Reuse, using what is available

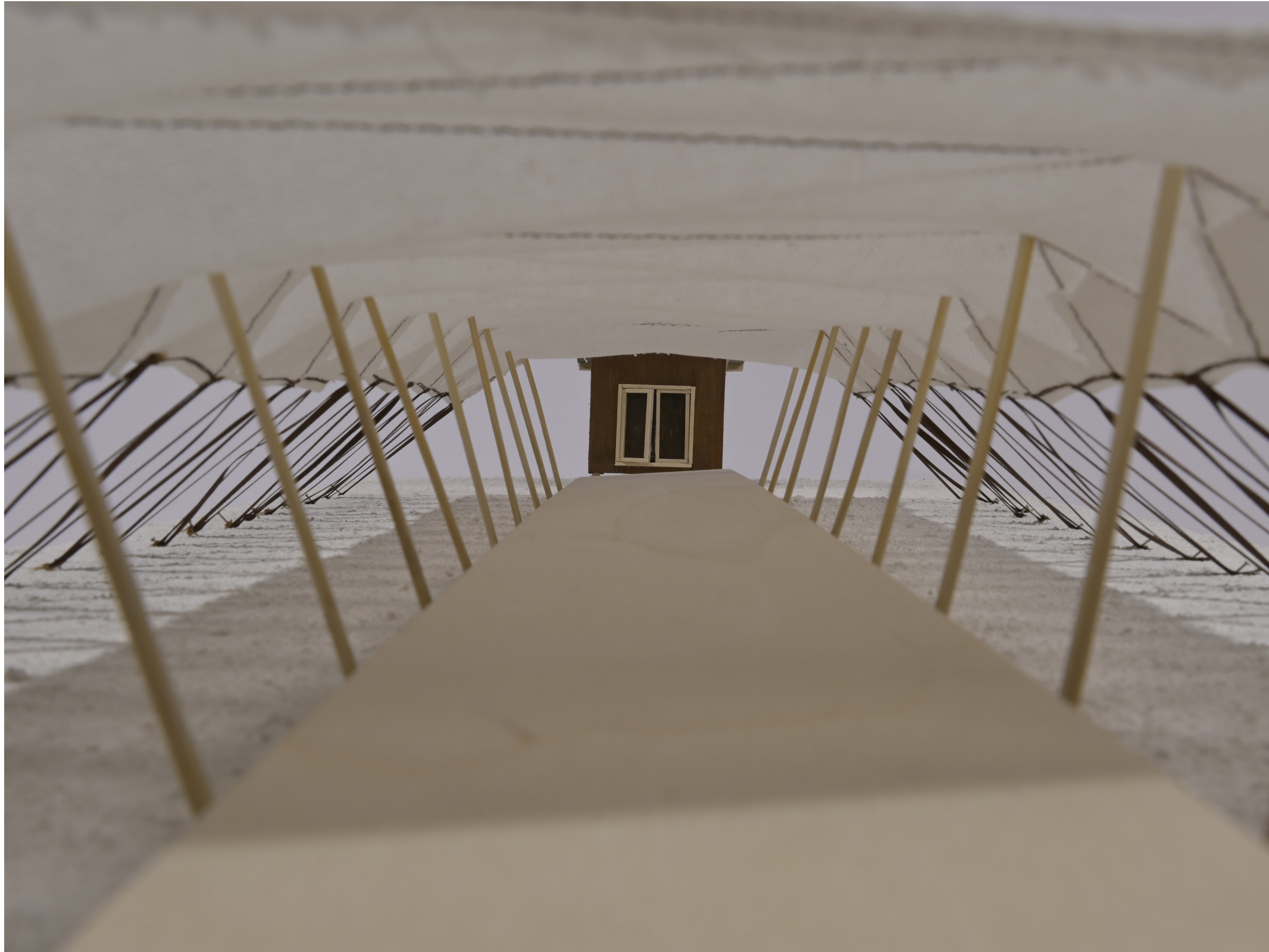
Indigenuity

Celebrating the change of seasons

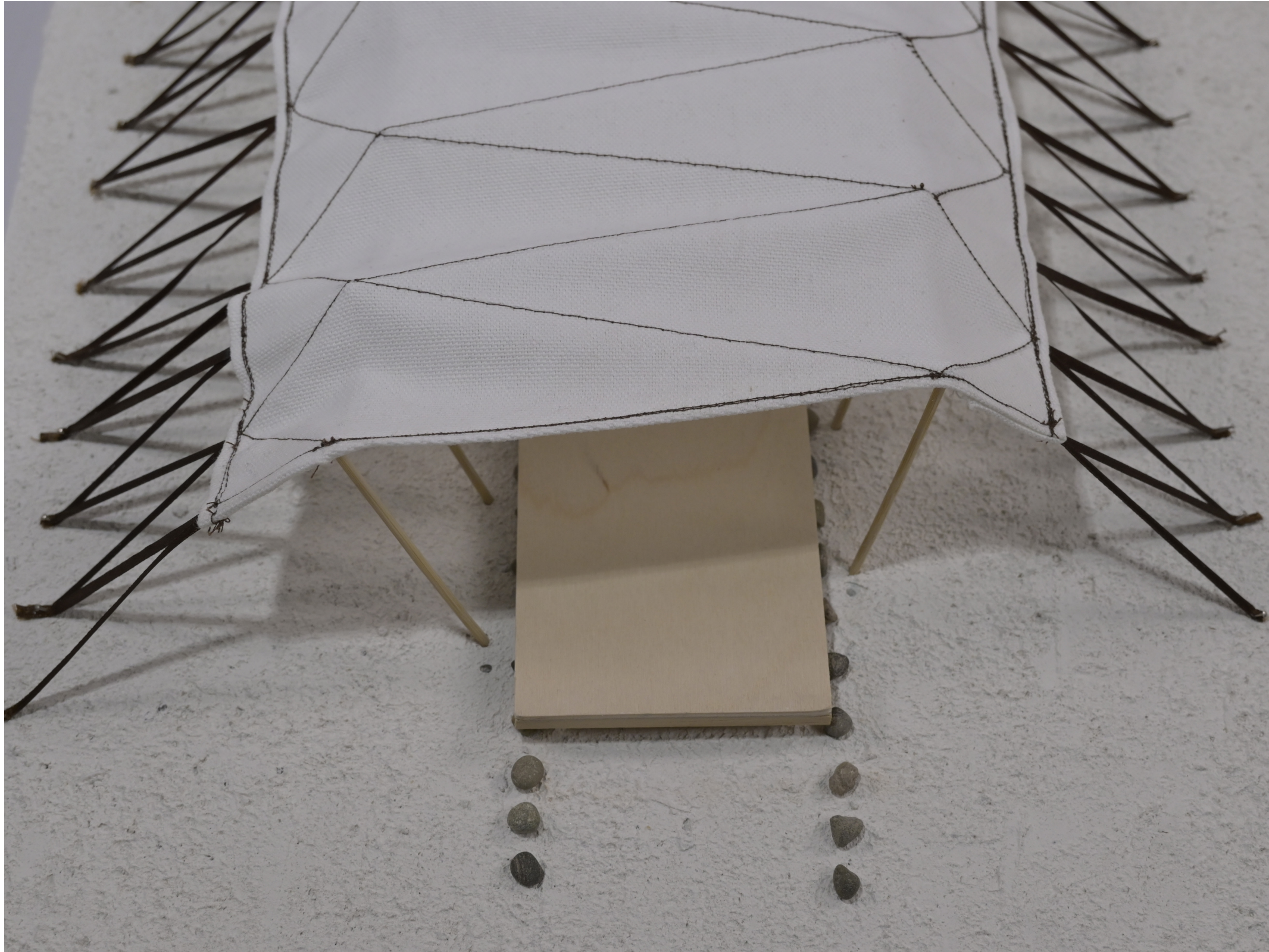
Indigenuity

Celebrating the change of seasons

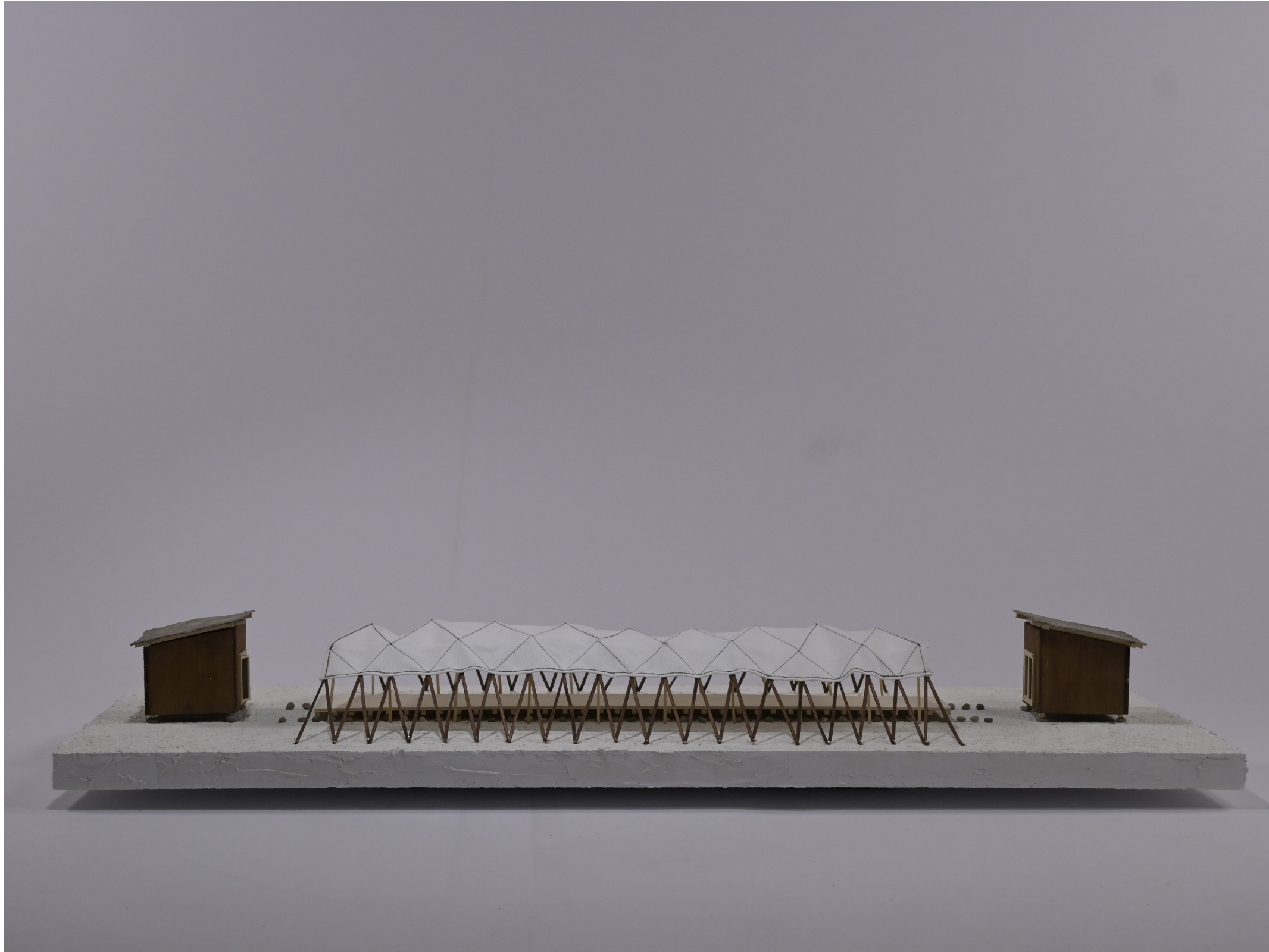
Indigenuity

Agency

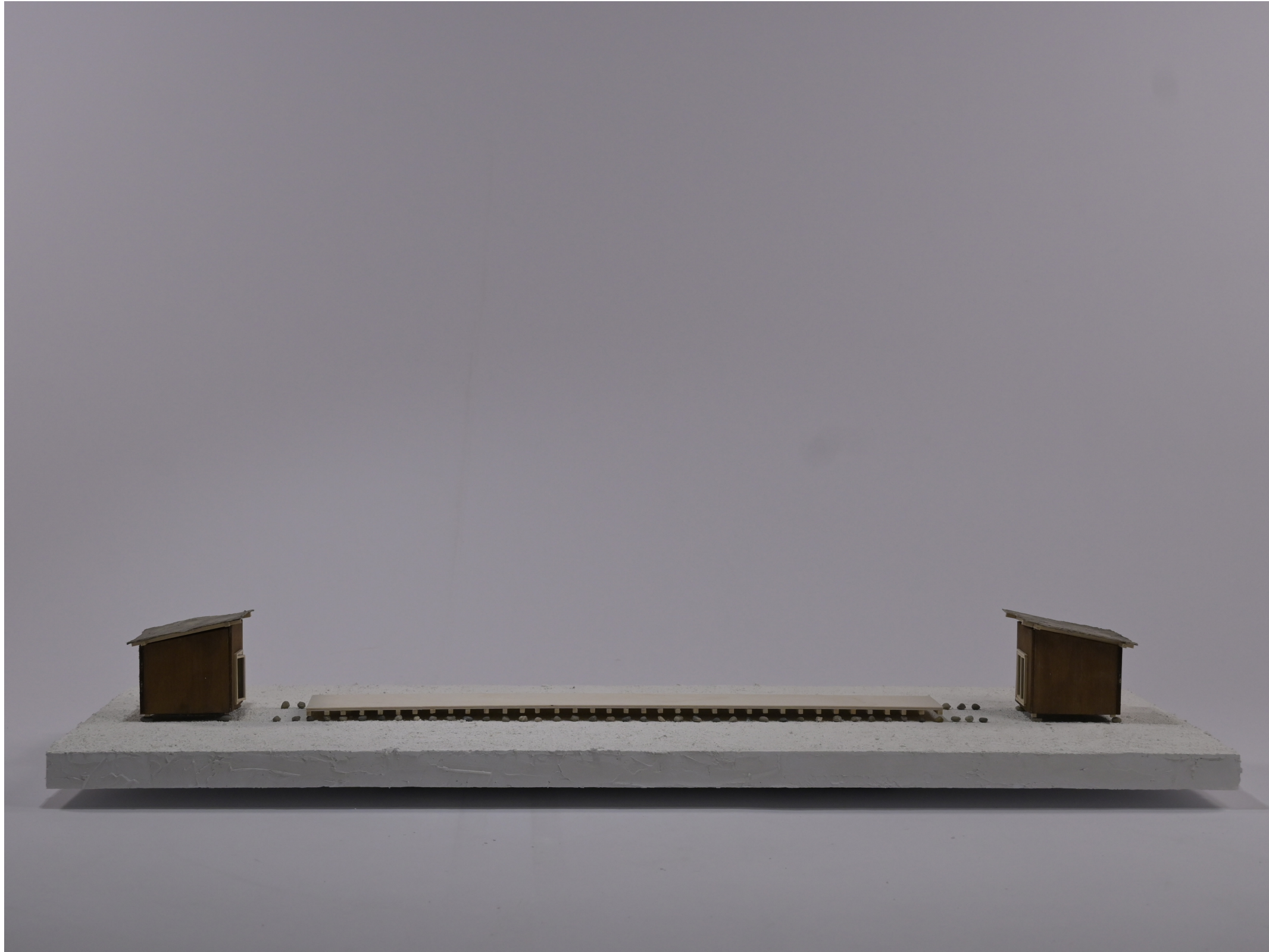
Indigenuity

Celebrating the change of seasons

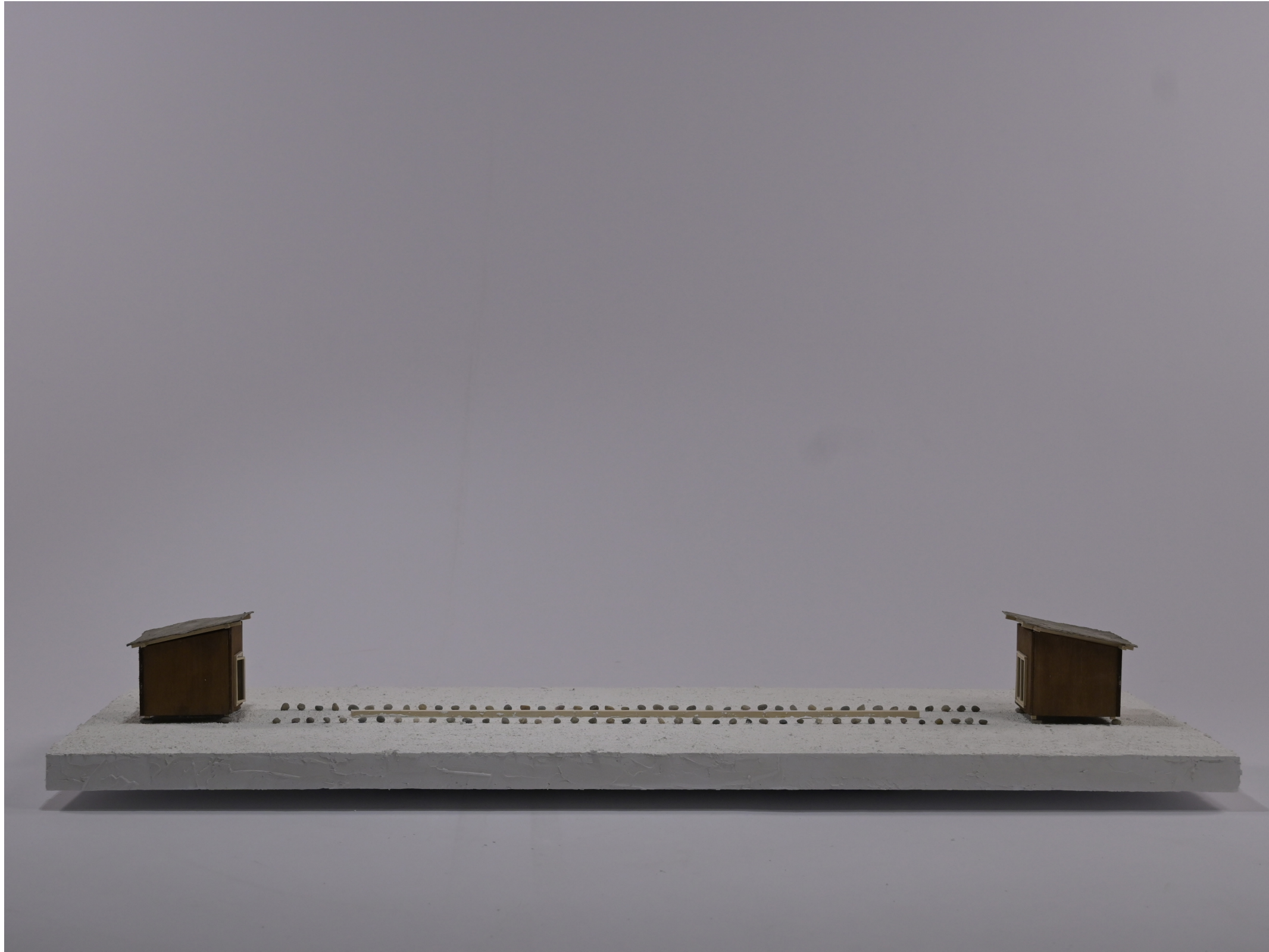
Indigenuity

Celebrating the change of seasons

Indigenuity

Celebrating the change of seasons

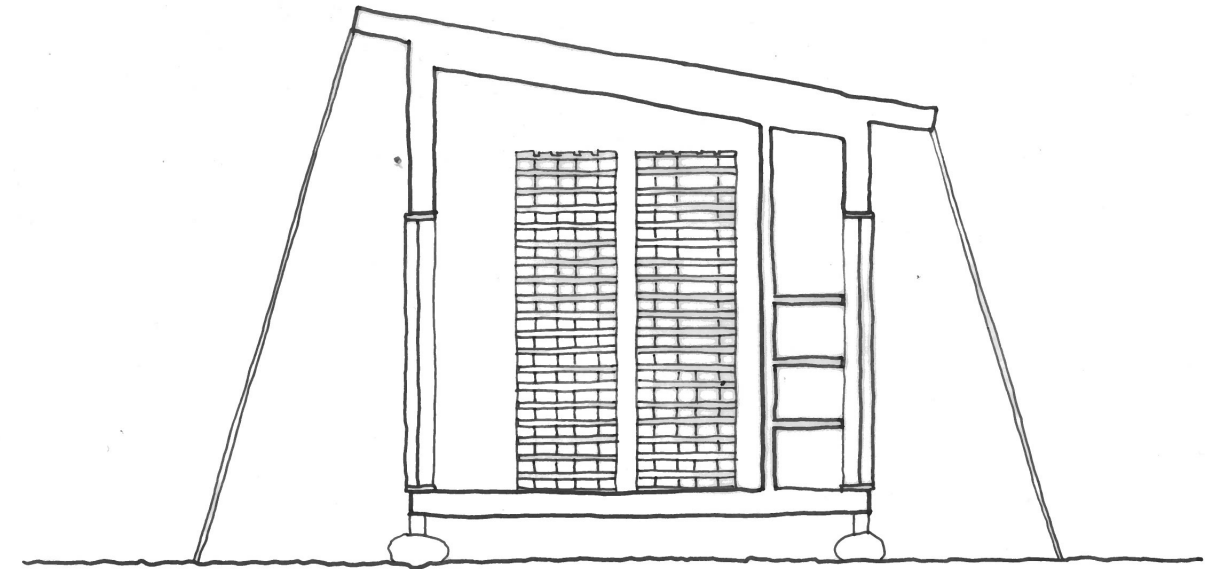
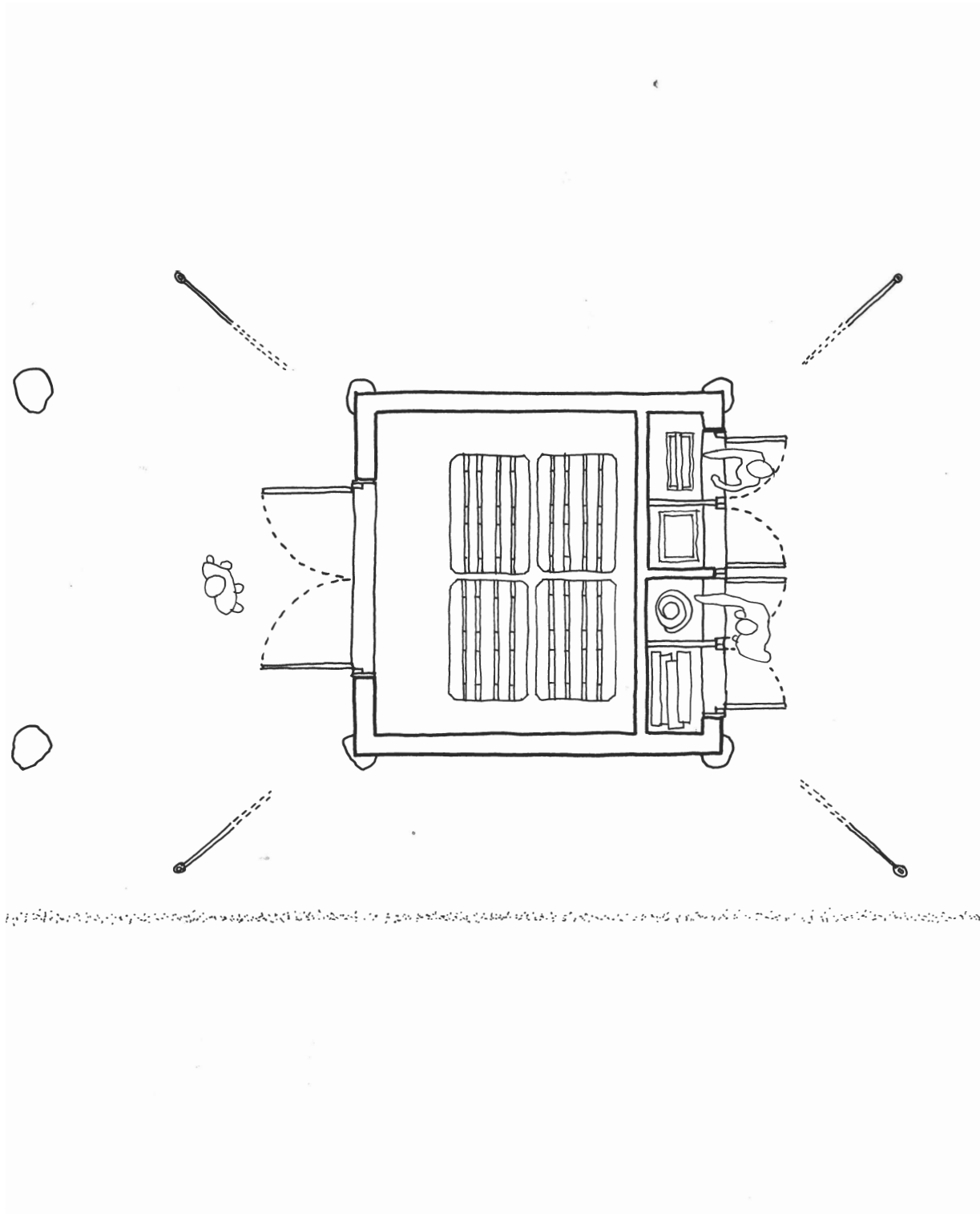
Indigenuity

Storage and practicality

Indigenuity

Storage in the city

Indigenuity

Storage in the city

Conclusion

Values

connected to the land
craftmanship
community
care
indigenuity

Reflection

Values in process

Broader lessons

Learning from Sámi

Reuse

Using what is available

Sustainability (care for nature and world)

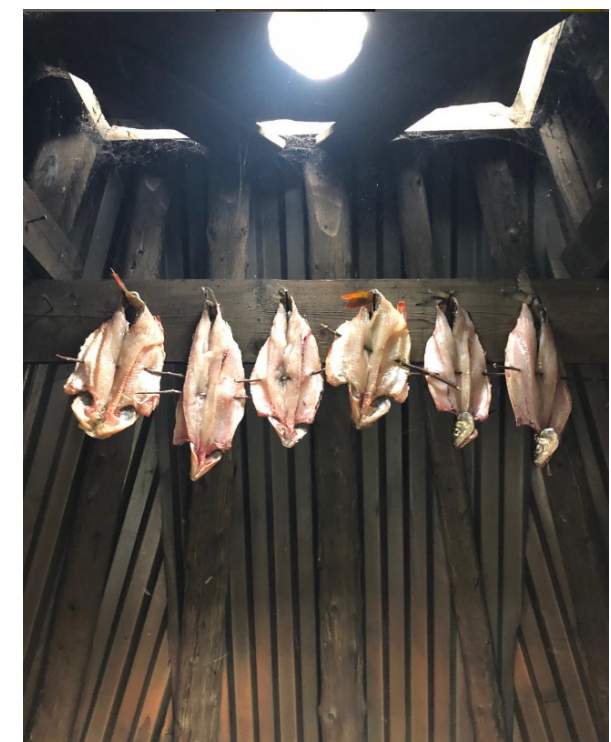
Space for other/alternative voices

Focus on practice

Landscape as task-scape

Care

Objects and storage

Care

Everyday moments

Care

Relation between building and passer-by

SJØFRONTENS ARTER OG AKTIVITET

Sjøfrontens arter og aktivitet - 'tause' aktører, temporære, improviserte, uformelle hendelser og eksisterende virksomheter som må
gis rom i planen. Grafikk: Berit Steenstrup + 70°N arkitektur

Care

Everyday moments

